

Bakıda Qoşulmama Hərəkatının Əlaqələndirmə Bürosunun nazirlər görüşü keçirilib

Prezident İlham Əliyev görüşdə iştirak edib

İyulun 5-də Bakı Konqres Mərkəzində Qoşulmama Hərəkatının Əlaqələndirmə Bürosunun "Qoşulmama Hərəkatı: meydana çıxan çağırışlarla mübarizədə birgə və qətiyyətli" mövzusunda nazirlər görüşü keçirilib.

Tədbiri açan Azərbaycan Respublikasının xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Qoşulmama Hərəkatının Əlaqələndirmə Bürosunun nazirlər görüşünün iştirakçılarını salamlayıb.

Əvvəlcə Qoşulmama Hərəkatına üzv ölkələrin 2019-cu ildən bu günədək həyatını itirən rəhbərlərinin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Nazir Kampala Sammitinə hazırlıq çərçivəsində nazirlərin bu görüşünün 2019-cu ildə Bakıda Qoşulmama Hərəkatının Zirvə toplantısından sonra əldə edilən nailiyyətləri nəzərdən keçirməyə imkan yaradacağını deyib, həmçinin müxtəlif çağırışlara birgə yanaşma və baxışları ifadə etmək imkanlarının olacağını bildirib.

Sonra nazir Ceyhun Bayramov çıxış üçün sözü Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Qoşulmama Hərəkatının sədri İlham Əliyevə verdi.

Dövlətimizin başçısı çıxışında Qoşulmama Hərəkatı ölkələrinin yekdill qərarı ilə Azərbaycanın 2019-2022-ci illər üçün sədrliyi öz üzərinə götürdüyünü, sədrliyimizin daha bir il uzaldığını bildirdi.

"Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatına sədrliyi dövründə "Bandunq prinsipləri" əsasında ədaləti, beynəlxalq hüququ və üzv ölkələrin qanuni maraqlarını qətiyyətlə qorudu.

Beynəlxalq ictimaiyyət COVID-19 pandemiyası ilə necə mübarizə aparacağı barədə çətin vəziyyətdə olarkən, misli görünməmiş bu çağırışla mübarizədə global səyləri birləşdirən Qoşulmama Hərəkatı oldu", - deyərək dövlətimizin başçısı qeyd edib.

Prezident İlham Əliyev vurğulayıb ki, hərəkatın institusional inkişafı, xüsusən də müvafiq olaraq 2021-ci və 2022-ci illərdə Qoşulmama Hərəkatı Parlament Şəbəkəsinin və Qoşulmama Hərəkatı Gənclər Təşkilatının yaradılması Azərbaycanın sədrliyinin növbəti nailiyyətidir.

Dövlətimizin başçısı hazırda Qoşulmama Hərəkatının qadınlar platformasının yaradılması üzərində də işlərin aparıldığını qeyd edərək, institusional davamlılığa doğru atılan bu addımlarla növbəti sədrlərə mütləq uğurlu bir miras qoyulacağını diqqətə çatdırıb.

Prezident İlham Əliyev bu ilin mart ayında Bakıda Qoşulmama Hərəkatının pandemiya-dan sonrakı bərpaya həsr olunmuş növbəti sammitinin də uğurla təşkil edildiyini, burada global əhəmiyyətə malik məsələlərin müzakirə edildiyini və pandemiya-dan sonrakı dövrdə daha yaxşı bərpa mövzusunda fikir mübadiləsi aparıldığını deyib.

"Multilateralizmin əsl müdafiəçisi və BMT-dən sonra ikinci böyük təsisat kimi Qoşulmama Hərəkatının yenidən formalaşan dünya nizamında öz yerini tapmalıdır. Biz "Bandunq prinsipləri" ətrafında qətiyyətlə dayanmalı, suverenliyin və ərazi bütövlüyünün pozulması, ölkələrin daxili işlərinə müdaxilə hallarına qarşı öz səsimizi ucaltmalıyıq. Hərəkatımızın dünya məsələlərində daha ön möv-

qedə olması mühüm əhəmiyyət kəsb edir... Hazırda beynəlxalq təşkilatlar, xüsusilə BMT bəşəriyyətin gözləntilərinə cavab vermir. BMT-də ciddi islahatların aparılması qətilməzdir. BMT Təhlükəsizlik Şurası keçmiş qalıqdır və hazırkı realıqları əks etdirmir. Biz Təhlükəsizlik Şurasında daha çox ölkənin təmsil olunması və coğrafi baxımdan daha ədalətli olması üçün onun tərkibinin genişləndirilməsinin tərəfdarıyıq. Şadam ki, bu gün bu ideya ilə bağlı dünyada artan konsensus vardır. Əvvəllər qeyd etdiyim kimi, BMT Təhlükəsizlik Şurasında Qoşulmama Hərəkatına bir daimi yer verilməlidir. Zənnimizcə, Qoşulmama Hərəkatına, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına və Afrika İttifaqına sədrlik edən ölkələr BMT Təhlükəsizlik Şurasında veto hüququ ilə rotasiya əsasında yer almalıdırlar", - deyərək dövlətimizin başçısı vurğulayıb.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın neokolonializm meyillərinin artmasından narahatlığını dilə gətirərək, dekolonizasiya prosesi nəticəsində yaranmış Qoşulmama Hərəkatının keçmiş bu utancverici mirasına qarşı qətiyyətlə mübarizə aparmalı və onun tamamilə aradan qaldırılmasına öz töhfəsini verməli olduğunu qeyd edib: "Neokolonializmi hələ də davam etdirən ölkələrdən biri Fransadır. Fransanın Avropadan kənarı idarə etdiyi ərazilər fransız müstəmləkə imperiyasının iyrenc qalıqlarıdır. Fransa Qəmə adalarının Mayot adası üzərində suverenliyinə, həmçinin Yeni Kaledoniya xalqının, o cümlədən özünün digər dənizasıra icma və ərazilərində yaşayan xalqların hüquqlarına hörmət etməlidir. Fransanın soyqırımlarla dolu hakimiyyəti dövründə 1,5

milyona yaxın əlcəzairli qətlə yetirilib. Hələ də Paris muzeyində əlcəzairli azadlıq döyüşçülərinin kəllə sümükləri müharibə qənimətləri kimi saxlanılır. Bu, utancverici və iyrenc hərəketdir. Biz Fransa prezidenti Emmanuel Makrondan həmin qəhrəmanların qalıqlarını Əlcəzairə təhvil verməsini tələb edirik".

Dövlətimizin başçısı özünü yalandan insan haqlarının və beynəlxalq hüququn müdafiəçisi kimi qələmə verən Fransanın hələ də digər ölkələrin daxili işlərinə qarışdığını deyib.

Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, iqlim dəyişikliyi, su qıtlığı, ərzaq təhlükəsizliyi, məcburi miqrasiya, eləcə də mədəniyyətlərarası və dinlərarası dialoqun təşviqi kimi məsələlər gündəliyimizdə öndə duran məsələlər olmalıdır.

Dövlətimizin başçısı çıxışında sədrliyimiz dövründə Azərbaycan xalqı üçün ən önəmli və yaddaqalan məqam Vətən müharibəsində tarixi Qələbə əldə etməyimizi xatırladı. Qeyd edib ki, Ermənistan işğal etdiyi ərazilərdə urbisid, kultursid və ekosisid törədib. Münaqişə başa çatdıqdan az sonra Azərbaycan Ermənistanla bir-birinin suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün qarşılıqlı tanınması əsasında sülh sazişi imzalamaq üçün beş əsas prinsipi təqdim edib.

Çıxışının sonunda Prezident İlham Əliyev işğal zamanı və işğaldan sonra Azərbaycanın ədalətli mövqeyini dəstəkləməkdə göstərdikləri prinsiplərin mövqeyə görə Qoşulmama Hərəkatı ölkələrinə minnətdarlığını bildirdi. Qoşulmama Hərəkatının Əlaqələndirmə Bürosunun Bakı nazirlər görüşünə uğurlar arzu edib.

Nazirlər görüşü işini müzakirələrlə davam etdirib.

Heydər Əliyevin dövlətçilik idealları və müasir gənclik

AMEA-nın Əsas binasında Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş "Heydər Əliyevin dövlətçilik idealları və müasir gənclik" mövzusunda respublika konfransı keçirilib.

4 gün davam edən konfrans Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, AMEA-nın Gəncə Bölməsi və AMEA-nın Gəncə Alim və Mütəxəssislər Şurasının birgə təşkilatçılığı ilə keçirilib.

Tədbirdən önce konfrans iştirakçıları Fəxri Xiyabanda Ulu Öndərin məzarını ziyarət edərək önünə gül dəstələri düzüb, xatirəsini dərin ehtiramla yad ediblər. Ümummilli Liderin ömür-gün yoldaşı, görkəmli oftalmoloq alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın da xatirəsi anılıb, məzarı üzərinə tər çiçəklər düzülüb.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himninin səsləndirilməsi ilə başlayan konfrans giriş sözü ilə AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli açaraq Ulu Öndər Heydər Əliyevin daim Azərbaycan gəncliyinə xüsusi diqqət yetirdiyini, onların ali təhsilli, vətənpərvər ruhda, milli kimliklərinin və şəxsiyyətlərinin azərbaycançılıq ideyası işığında formalaşmasına önəm verdiyini bildirib. Qeyd edib ki, Heydər Əliyevin zəngin həyatının, çoxcəhətli fəaliyyətinin, ideallarının mərkəzində Azərbaycanın dövlətin müstəqilliyinin əbədi qorunub saxlanması, inkişaf etdirilməsi dayanırdı və bu siyasətin icrasında daim gənclərə xüsusi önəm verirdi.

Ümummilli Liderin Azərbaycanın gələcəyini gənclərdə gördüyünü, gənclərin irəli vəzifələrə çəkilməsinə dəstək verdiyini deyən akademik İsa Həbibbəyli Ulu Öndərin sovet hakimiyyəti illərində ölkəmizə rəhbərlik edərkən 15 mindən çox azərbaycanlı tələbani SSRİ-nin 170-dən artıq ali təhsil müəssisəsinə oxumağa göndərdiyini, təhsil aldıqları müddətdə belə onlara qayğı göstərdiyini söyləyib: "Həmin gənclər nüfuzlu təhsil ocaqlarında peşəkar mütəxəssis kimi yetişərək ölkəmizə qayıtdılar və sonralar Azərbaycanın inkişafına öz töhfələrini verdilər. Ulu Öndər müstəqillik illərində də gənclərə olan diqqətini davam etdirdi və 26 iyul 1994-cü ildə Gənclər və İdman Nazirliyini yaratdı. 1996-cı il fevralın 2-də isə Azərbaycan Gənclərinin I Forumu keçirildi".

Prezident İlham Əliyevin Ulu Öndərin gənclər siyasətini uğurla davam etdirdiyini bildirən AMEA rəhbəri dövlət başçısı tərəfindən 2005-2009, 2011-2015 və 2017-2021-ci illəri əhatə edən Azərbaycan gəncliyi Dövlət proqramlarının qəbul olduğunu və uğurla yerinə yetirdiyini, 2013-cü ildə "Gənclər üçün Prezident Mükafatı"nın, həmçinin Gənclər və İdman Nazirliyinin "İlin genci" mükafatının təsis edildiyini, hər iki mükafatı alanlar sırasında AMEA-nın gənc əməkdaşlarının da olduğunu diqqətə çatdırıb. Həmçinin "Gənclərin xarici ölkələrin nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil almalarına dair 2022-2026-cı illər üçün Dövlət Proqramı"nın qəbul edildiyini, dünya təcrübəsini mə-

nimsəyən, Azərbaycanın müstəqillik dövrü yeni, gənc vətənpərvər nəslin formalaşdırıldığını bildirib. Vurğulayıb ki, həmin vətənpərvər nəsil Ali Baş Komandanın liderliyində 44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycan torpaqlarının işğaldan azad edilməsində mühüm rol oynayıblar.

AMEA-nın Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının fəaliyyətinə də toxunan akademik İsa Həbibbəyli şuranın xətti ilə gənclərin xarici elm mərkəzlərinə təcrübə keçməyə göndərildiklərini, "Gənc tədqiqatçı" jurnalının dövriliyinin il ərzində 4-ə yüksəldildiyini (bir buraxışı ingiliscə olmaqla) diqqətə çatdırıb, konfransın işinə uğurlar arzulayıb.

Sonra AMEA-nın Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının sədri, kimya üzrə fəlsəfə doktoru Elmır Babayev "Ulu Öndər Heydər Əliyevin gənclər siyasətinin konseptual əsasları və hədəfləri" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib.

Konfransda, həmçinin AR Elm və Təhsil Nazirliyinin Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunun baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Misir Mərdanov çıxış edərək Ulu Öndər Heydər Əliyevin daim öz uzaqgörənliyi ilə zamanı qabaqladığını, hakimiyyətdə olduğu illərdə peşəkarcasına ölkəmizi idarə etdiyini bildirib.

AR Milli Məclisinin deputatı Səbinə Xasayeva isə çıxışında Ulu Öndərin Azərbaycan gəncliyinin qorunması istiqamətində önəmli addımlar atdığı, gənclərə xüsusi qayğı göstərdiyini deyib.

Sonra çıxış edən şəhid Milli Qəhrəman, general-mayor Polad Həşimovun qızı, Azərbaycan Tibb Universitetinin tələbəsi Aybəniz Həşimova Ulu Öndər Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu gənclər siyasətinin Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirildiyini deyib.

Vətən müharibəsi qazisi, gizir Elnur Məmmədov isə çıxışında Azərbaycan gəncliyinin hər zaman dövlətinin keşiyində durduğunu, vətəni uğrunda canından keçməyə hazır olduğunu söyləyib. Tədbirdə akademik İsa Həbibbəyli Milli Məclisin deputatı Səbinə Xasayevaya və Milli Qəhrəman Polad Həşimovun qızı Aybəniz Həşimovaya yeni çapdan çıxmış Azərbaycanın "Qırmızı kitab"ının III nəşrini bağışlayıb.

Daha sonra bir sıra institutların Gənc Alim və Mütəxəssislər şuralarının sədrlərinə mükafatlar təqdim olunub.

Sonda çıxış edən İsa Həbibbəyli Heydər Əliyevin zəngin ideyalarının bu gün də yaşadığını, ölkə başçısının gənc nəslin ali təhsilli, ixtisaslı, vətənpərvər ruhda yetişməsi istiqamətində siyasətini uğurla davam etdirdiyini bildirib. Vurğulayıb ki, Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın elm, təhsil, mədəniyyət və incesənət sahəsində həyata keçirdiyi tədbirlər Azərbaycan gəncliyinin inkişafına dövlət səviyyəsində dəstəyin ifadəsinin parlaq təzahürüdür.

Konfrans öz işini bölmə iclasları ilə davam etdirib.

AMEA-nın Gəncə Bölməsində Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş elmi konfrans

Gəncə şəhərində AMEA Rəyasət Heyəti, Akademiyanın Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurası və Gəncə Bölməsinin təşkilatçılığı ilə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş "Heydər Əliyevin dövlətçilik idealları və müasir gənclik" mövzusunda respublika elmi konfransı keçirilib. Tədbir Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin dəstəyi ilə baş tutub.

Konfransda Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli, Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Niyazi Bayramov, AMEA-nın birinci vitse-prezidenti v.i.e., akademik Arif Həşimov, AMEA-nın Gəncə Bölməsinin sədri, akademik Fuad Əliyev, Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyəti başçısı Aparatının məsul əməkdaşları, tanınmış elm xadimləri, gənc alimlər, mütəxəssislər və ziyalılar iştirak ediblər.

Tədbirdən əvvəl iştirakçılar Ulu Öndər Heydər Əliyevin Gəncənin mərkəzindəki abidəsini ziyarət edərək, önünə gül dəstələri qoyublar.

Sonra AMEA Gəncə Bölməsində Ulu Öndər Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətinə həsr edilmiş sərgiyə baxış keçirilib.

Konfrans Bölmənin böyük akt salonunda keçirilib. AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli giriş sözü ilə çıxışında "Heydər Əliyevin dövlətçilik idealları və müasir gənclik" mövzusunda iyulun 22-də Bakı şəhərində AMEA-nın Dairəvi akt zalında başlayan 4 günlük Respublika elmi konfransının Gəncədə davam etdirildiyini və burada yekunlaşdığını vurğulayıb. Bu işdə hərtərəfli dəstəyə görə o, Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin və AMEA Gəncə Bölməsinin rəhbərliyinə təşəkkür edərək, konfransın daha bir bölmə iclasının da bu elm ocağında keçirildiyini xatırladı.

Akademik İsa Həbibbəyli Ulu Öndər Heydər Əliyevin daim Azərbaycan gəncliyinə xüsusi diqqət yetirdiyini, onların təhsilli, vətənpərvər ruhda, milli kimliklərinin və şəxsiyyətlərinin azərbaycançılıq ideyası işığında formalaşmasına önəm verdiyini bildirib. Qeyd edib ki, Heydər Əliyevin zəngin həyatının, çoxcəhətli fəaliyyətinin, ideallarının mərkəzində Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin əbədi qorunub saxlanması, inkişaf etdi-

rilməsi dayanırdı və bu siyasətin icrasında daim gənclərə xüsusi önəm verirdi.

Akademik İsa Həbibbəyli Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyi münasibətilə 2023-cü ilin "Heydər Əliyev ili" elan olunması haqqda ölkə başçısının Sərəncamının işığında AMEA tərəfindən Ulu Öndərin həyat və fəaliyyətinə dair 39 yüksək səviyyəli konfrans, seminar, simpozium və digər elmi toplantıların keçirildiyini, bu tədbirlərdə dünyanın bir çox ölkələrindən gəlmiş tanınmış alimlərin də iştirak etdiyini qeyd edib.

Akademik İsa Həbibbəyli Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi münasibətilə AMEA tərəfindən dahi şəxsiyyətin zəngin dövlətçilik təliminin müxtəlif aspektlərinə həsr edilmiş çoxsaylı elmi əsərlər nəşr edildiyini bildirib. O, həmçinin Ulu Öndərin həyat və fəaliyyətinin öyrənilməsinin elmi-populyar müstəvidən fundamental elmi araşdırmalar səviyyəsinə qaldırılmasını təqdirəlayiq hal kimi dəyərləndirib. Akademik İsa Həbibbəyli AMEA tərəfindən ilk dəfə olaraq, "Heydər Əliyev Ensiklopediyası"nın nəşrə hazırlandığını da qeyd edib.

Ümummilli Liderin irsinin dərinindən araşdırılması nümunəsi kimi, akademik İsa Həbibbəyli "Heydər Əliyev ili"nə AMEA Gəncə Bölməsinin töhfəsi olan "Heydər Əliyev və Gəncə" monoqrafiyasını

təqdim edib. O, kitabı mövzuya elmi cəhətdən yanaşmaya, dərin təhlillərə söykənən mükəmməl bir mənbə kimi dəyərləndirərək, Ulu Öndərin Gəncə ilə bağlı taleyüklü anlarının, o cümlədən Gəncənin iqtisadi və mədəni intibahı, şəhərin tarixi adının bərpası, dövlətçiliyimizi təhdid edən qiyam cəhdinin qarşısının alınması və digər proses və hadisələrin təfərrüatlarını, onlara aid sənəd və fotoların da bu monoqrafiyada yer aldığını qeyd edib.

Çıxışının sonunda akademik İsa Həbibbəyli Gəncə şəhəri İcra Hakimiyyətinin başçısı Niyazi Bayramova AMEA tərəfindən ərsəyə gətirilən "Qırmızı Kitab"ın nəşrlərini hədiyyə edib. Həmçinin Ədəbiyyat İnstitutu tərəfindən işıq üzünə çıxən "Heydər Əliyev və Azərbaycan ədəbiyyatı" ikicildliyi AMEA Gəncə Bölməsinə hədiyyə edilib.

Konfransda Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Niyazi Bayramov çıxış edərək, Heydər Əliyevin dövlətçilik idealları və müasir gənclik mövzusunun əhatə edən tədbirin iştirakçıları və qonaqları salamlayıb və bu mötəbər elmi toplantıya uğurlar arzulayıb.

AMEA Gəncə Bölməsinin sədri, akademik Fuad Əliyev çıxışında Ulu Öndər Heydər Əliyevin irsinin gənclər üçün ən doğru yol, ən yüksək ideal olduğunu bildirib. Bu baxımdan o, AMEA Gəncə Bölməsində Heydər Əliyevin həyat və

fəaliyyətinə dair çoxsaylı yazılı elmi nümunələr toplandığını qeyd edib. O, gənc alimlər üçün təsis edilmiş Prezident mükafatının ilk dəfə gəncəli alimə verilməsini də Gəncə elmi mühitinə diqqət və qayğının nümunəsi kimi səciyələndirib.

Sonra məruzələr dinlənilib. AMEA-nın birinci vitse-prezidenti v.i.e., akademik Arif Həşimov "Heydər Əliyev və Azərbaycan elmi", AMEA Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının sədri Elmır Babayev "Heydər Əliyev və Azərbaycan gəncliyi", AMEA Gəncə Bölməsinin Nizami Gəncəvi Mərkəzinin direktoru Əlimuxtar Muxtarov "Ulu Öndər Heydər Əliyevin elm və təhsil siyasəti", AMEA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının sədri Şəfa Əliyeva "Ədəbiyyatın və mədəniyyətin inkişafında Ümummilli Liderimizin xidmətləri", AMEA Gəncə Bölməsinin Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının sədri Elnur Həsənov "Ümummilli Lider Heydər Əliyev gənclər siyasətinin banisidir", AMEA Gəncə Bölməsi Nizami Gəncəvi Mərkəzinin doktorantı Təranə Verdüyeva "Heydər Əliyev və klassik irs" mövzularında çıxış ediblər.

Sonra məruzələr ətrafında müzakirələr aparılıb. Tədbirin sonunda bir qrup gənc alimə elmi konfransın işində fəal iştiraklarına, eləcə də məhsuldar tədqiqat fəaliyyətlərinə görə diplomlar və təşəkkürnamələr təqdim olunub.

Konfransdan sonra AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli AMEA Gəncə Bölməsinin tərkibində fəaliyyət göstərən Humanitar Tədqiqatlar İnstitutu, Nizami Gəncəvi Mərkəzi və Diyarşünaslıq İnstitutunun iş şəraiti, maddi-texniki bazası və fəaliyyəti ilə tanış olub. Eyni zamanda, Gəncə Bölməsinin mövcud problemləri və gələcək inkişaf perspektivləri ilə bağlı müzakirələr aparılıb.

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Gəncə şəhərində görkəmli Azərbaycan yazıçısı və böyük alim Mir Cəlal Paşayevin ev muzeyində olub, muzeyin xatirə kitabına ürək sözlərini yazıb.

AMEA rəhbəri həmçinin bölgədə fəaliyyət göstərən Bitki Mühafizə və Texniki Bitkilər Elmi-Tədqiqat İnstitutunun kollektivi ilə görüşüb, burada aparılan elmi-tədqiqat işləri ilə tanış olub.

Yeniləşən Akademiyanın beynəlxalq elmi əlaqələri genişlənir

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəylinin Bolqarıstana səfəri

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Bolqarıstan Elmlər Akademiyasının prezidenti akademik Yulian Revalskinin dəvəti ilə Bolqarıstana səfər edib. Səfər zamanı Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası ilə Bolqarıstan Elmlər Akademiyası arasında qarşılıqlı elmi əməkdaşlığa dair Anlaşma memorandumu imzalanıb. Həmçinin səfər çərçivəsində akademik İsa Həbibbəyli Bolqarıstan EA-nın bir sıra elmi-tədqiqat institutlarının iş təcrübəsi ilə də tanış olub.

AMEA prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli əvvəlcə Müqəddəs Kliment Oxridski adına Sofiya Universitetinin Azərbaycan Dili və Mədəniyyəti Mərkəzində olub. Mərkəzin direktoru Sofiya Şıqayeva-Mitreska qurumun fəaliyyəti barədə ətraflı məlumat verib. Diqqətə çatdırıb ki, Sofiya Universitetində türkologiya və şərqşünaslıq ixtisasları üzrə təhsil alan tələbələrə 2013-cü ildən Azərbaycan dili, 2015-ci ildən Azərbaycan multikulturalizmi fənləri tədris olunur, yeni dərslər ilindən isə Azərbaycan ədəbiyyatı fənninin tədrisinə başlanılacaqdır.

Fəaliyyət göstərdiyi 10 il ərzində Azərbaycan Dili və Mədəniyyəti Mərkəzinin işi yüksək qiymətləndirən akademik İsa Həbibbəyli indiyədək burada Azərbaycan Respublikasının Bolqarıstandakı Səfirliyinin dəstəyi ilə Nizami Gəncəvi, İmadəddin Nəsimi və Cəlil Məmmədquluzadənin əsərlərinin bolqar dilinə ilk dəfə tərcümə edilərək nəşr olunmasını əhəmiyyətli hadisə adlandırıb.

AMEA prezidenti Sofiya Universitetindəki Azərbaycan Dili və Mədəniyyəti Mərkəzinin fəaliyyətə başlamasının 10 illiyi münasibətilə təbriki çatdırıb. Akademik İsa Həbibbəyli Mərkəzə üzərində Qarabağın rəmzi Xarıbülbulün simvolu olan xalça və Azərbaycan Respublikasına, o cümlədən Qarabağa və Şuşaya aid kitablar, bir sıra elmi nəşrlər hədiyyə edib.

AMEA prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Bolqarıstan Elmlər Akademiyasının Milli Arxeologiya İnstitutunun Arxeologiya Muzeyini də ziyarət edib. Muzeyin direktoru, professor Stefan Aleksandrov AMEA rəhbərinə Bolqarıstanın tarixi mədəniyyət nümunələrinin nümayiş olunduğu muzey eksponatları barədə ətraflı məlumat verib. Akademik İsa Həbibbəyli isə Azərbaycanda, xüsusilə ölkəmizin Qarabağın işğaldan azad edilmiş ərazilərində aparılan arxeoloji qazıntılar, dünyanın nadir qədim insan məskənlərindən biri olan Azix

mağarası və sairə barədə söhbət aparıb və arxeologiya sahəsində mövcud əməkdaşlıq imkanlarını diqqətə çatdırıb.

Akademik İsa Həbibbəyli Bolqarıstan Elmlər Akademiyasının Etnologiya və Folklor İnstitutunun rəhbərliyi ilə də görüşüb, elmi-tədqiqat göstərən Etnoqrafiya Muzeyini ziyarət edib. Etnologiya və Folklor İnstitutunun direktoru, professor Vladimir Pençev AMEA prezidentini rəhbərlik etdiyi elmi müəssisənin iş şəraiti və tədqiqat istiqamətləri ilə tanış edib. Görüş zamanı müasir mərhələdə etnoqrafiya və etnologiya

emlərinin funksiyaları, Akademiyanın elmi bölmələrindəki yeri və əhəmiyyəti barədə geniş fikir mübadiləsi aparılıb, bu istiqamətdə Azərbaycan və Bolqarıstan alimlərinin qarşılıqlı elmi əməkdaşlıq perspektivləri barədə danışılıb.

Qeyd edək ki, akademik İsa Həbibbəyli AMEA nəzdində Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Qurban Yetirmişli ilə telefon əlaqəsi yaradıb, Azərbaycanda baş vermiş zəlzələ ilə əlaqədar olaraq ictimaiyyətə elmi cəhətdən əsaslandırılmış maarifləndirici məlumatların çatdırılması haqqında tövsiyələr verib.

AMEA ilə Bolqarıstan Elmlər Akademiyası arasında əməkdaşlıq müqaviləsi imzalanıb

rən Milli Antropologiya Muzeyində də olub. İnstitutun direktoru, professor Svetlozarya Petrova Milli Antropologiya Muzeyinin tarixi, fəaliyyət istiqamətləri, eksponatları və iş şəraiti barədə ətraflı məlumat verib. Tərəflər arasında fikir mübadiləsi aparılıb və qarşılıqlı əməkdaşlıq imkanları müzakirə edilib.

Akademik İsa Həbibbəyli Bolqarıstan EA-nın Ədəbiyyat İnstitutunun kollektivi ilə də görüşüb. BEA Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru, filologiya elmləri doktoru Penka Vatova rəhbərlik etdiyi elmi-tədqiqat müəssisəsinin fəaliyyəti barədə geniş söz açaraq, birgə tədqiqatların əhəmiyyətindən danışdı.

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəylinin Bolqarıstana səfəri çərçivəsində Sofiya şəhərində Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası ilə Bolqarıstan Elmlər Akademiyası arasında əməkdaşlıq müqaviləsinin imzalanması münasibətilə tədbir keçirilib.

Tədbirdə Bolqarıstan EA-nın prezidenti, akademik Yulian Revalski çıxış edərək onun rəsmi dəvətini qəbul edib səfərə gəldiyinə görə AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyliyə minnətdarlığını bildirib. Rəhbərlik etdiyi qurumun tarixi, strukturu, fəaliyyəti və nailiyyətləri barədə söz açan akademik Yulian Revalski hazırkı mərhələdə Bolqarıstan Elmlər Akademiyasının elmi prioritetləri və əlaqələri barədə ətraflı məlumat verib. Akademik Yulian Revalski Azərbaycanla Bolqarıstan akademiyaları tərəfindən imzalanacaq əməkdaşlıq müqaviləsinin hər iki ölkənin müvafiq elmi qurumları arasında əlaqələrin daha da genişləndirilməsinə əminliyini ifadə edib.

Sonra AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli çıxış edərək vurğulayıb ki, əsas Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş, ölkə Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən uğurla inkişaf etdirilən Azərbaycan-Bolqarıstan əlaqələri bütün sahələrdə olduğu kimi, elmi əməkdaşlıq sahəsinin də inkişafına təkən verib. AMEA-nın prezidenti Bolqarıstanla elmi əməkdaşlıq sahəsində süni intellekt, elektron xidmətlər, seysmologiya, antropologiya, etnologiya, arxeologiya, ədəbi-mədəni əlaqələr və sair kimi elmi istiqamətlərin ön mövqeyə çəkilməyini qeyd edib, müştərek elmi layihələrin müəyyən edilərək həyata keçirilməsinin əhəmiyyətindən danışdı. Azərbaycan və

Bolqarıstan Elmlər Akademiyaları arasında əməkdaşlığın yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyduğunu xüsusi vurğulayan akademik İsa Həbibbəyli AMEA-nın əhatə etdiyi əsas elm sahələri üzrə əməkdaşlığın perspektivlərini diqqətə çatdırıb.

Daha sonra AMEA ilə BEA arasında elmi əməkdaşlıq müqaviləsi imzalanıb. Müqaviləni AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli və BEA-nın prezidenti, akademik Yulian Revalski imzalayıblar.

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli bolqarıstanlı həmkarı akademik Yulian Revalskini Azərbaycana dəvət edib.

Elmlər Akademiyalarının rəhbərləri tərəfindən qarşılıqlı olaraq xatirə hədiyyələri təqdim edilib.

Tədbirdə Azərbaycan Respublikasının Bolqarıstandakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Hüseyn Hüseynov və Bolqarıstan EA Rəyasət Heyətinin üzvləri də iştirak ediblər.

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Bolqarıstan Elmlər Akademiyasının Tətbiqi Morfologiya, Patologiya və Antropologiya İnstitutunun nəzdində fəaliyyət göstərən

AMEA rəhbəri Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda aparılan tədqiqatlar, əldə edilən mühüm elmi nəticələr barədə danışdı. Azərbaycanın Şəki və Bolqarıstanın Qabrovo şəhərlərinin təmsilində satıra və yumor üzrə birgə tədqiqat layihəsinin mətnini təqdim edən akademik İsa Həbibbəyli layihənin əhatə dairəsi, mahiyyəti, mərhələləri və əhəmiyyətini diqqətə çatdırıb.

Görüşdə ədəbiyyatşünaslıq elminin digər prioritet istiqamətləri üzrə də birgə əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olunub.

AMEA-nın prezidenti Şəki Regional Elmi Mərkəzində olub

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Akademiyanın Şəki Regional Elmi Mərkəzində olub, bu elmi qurumun iş şəraiti, maddi-texniki bazası və fəaliyyəti ilə tanış olub.

AMEA-nın rəhbəri Şəki Regional Elmi Mərkəzinin kollektivi ilə keçirilən görüşdə çıxış edib. Prezident İlham Əliyev tərəfindən 2023-cü ilin "Heydər Əliyev ili" elan edilməsi ilə əlaqədar cari ildə AMEA-da həyata keçirilən və nəzərdə tutulan genişmiqyaslı tədbirlər, nəşr edilən kitablar barədə məlumat verən AMEA rəhbəri qarşıda duran vəzifələr barədə danışdı. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin müstəqil dövlətçilik ideallarına, ölkə Prezidenti İlham Əliyevin yeridiyi global siyasətə və XXI əsrin çağırışlarına uyğun olaraq Milli Elmlər Akademiyası sistemində aparılan islahatları diqqətə çatdıran akademik İsa Həbibbəyli Akademiyanın Rəyasət Heyətində və elmi-tədqiqat institutlarındakı struktur islahatları, kadr dəyişiklikləri, elmi-tədqiqat istiqat-

mətlərinin yeniləşdirilməsi haqqında məlumat verib.

Şəki REM-in direktoru, fizika-rizyaziyyat elmləri üzrə fəlsəfe doktoru, dosent Yusif Şükürlü AMEA prezidentini rəhbərlik etdiyi müəssisənin kollektivi adından salamlayıb, REM-in tarixində AMEA prezidentinin ilk dəfə olaraq Şəki Elmi Mərkəzinə gəlməsini əlamətdar hadisə kimi seçiyələndirib. Dosent Yusif Şükürlü başçılıq etdiyi elmi kollektivin əldə etdiyi nailiyyətləri qeyd edərək qurumun müvafiq şöbələrində həyata keçirilən elmi-tədqiqat planlarının vəziyyəti barədə Akademiyaya prezidentini məlumatlandıraraq.

Sonra Akademiyaya üzrə aparılan islahatların fonunda bu regional elmi mərkəzin qarşısında duran vəzifələr müzakirə edildi.

Görüşdə Mərkəzin elmi-təşkilati fəaliyyətinin icrası və mövcud problemləri barədə fikir mübadiləsi aparılıb, təkliflər səsləndirilib. Müzakirələrdə çıxış edən Şəki Regional Elmi Mərkəzinin şöbə müdirləri və əməkdaşları regionun ədəbi-mədəni mühi-

tinin, coğrafi şəraitinin və iqtisadiyyatının öyrənilib araşdırılması istiqamətində, bölgədə ziyalı mühitin formalaşdırılması və inkişaf etdirilməsində Mərkəzin rolundan bəhs edib, qarşıda duran vəzifələrdən söz açıblar.

Müzakirələrdə Şəki Regional Elmi Mərkəzinin fəaliyyətinin daha da təkmilləşdirilməsi və müasir tələblər baxımından yeniləşdirilməsi zərurətindən danışılıb. Elmi Mərkəzin humanitar və ictimai elmlər sahəsində fəaliyyətinin genişləndirilməsi ilə əlaqədar təkliflər nəzərdən keçirilib, müvafiq qərarların qəbul edilməsi ilə bağlı AMEA Rəyasət Heyəti qarşısında vəsəət qaldırılması zərurəti diqqətə çatdırılıb.

AMEA prezidenti İsa Həbibbəyli verilən məlumatlara, edilən təkliflərə münasibətini bildirib, görüş zamanı səsləndirilən problemlərin AMEA Rəyasət Heyətinin iclasında müzakirəyə çıxarılacağını və müvafiq qərarların qəbul ediləcəyini vurğulayıb. Akademik İsa Həbibbəyli, həmçinin Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Şəki regionuna səfərlərini, burada iqtisadi və mədəni inkişafın təmin edilməsindəki əvəzsiz rolunu xüsusi qeyd edərək, Elmi Mərkəz tərəfindən "Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev və Şəki" adlı kitabın nəşrə hazırlanması barədə müvafiq tapşırıqlarını verib. Eyni zamanda, Bolqarıstanın Qabrovo şəhəri ilə qarşılaşan Şəkinin yumorunun geniş həcmdə toplanması və nəşrə hazırlanmasının əhəmiyyəti və müqayisəli təhlili akademik İsa Həbibbəyli tərəfindən ifadə olunub.

Daha sonra akademik İsa Həbibbəyli Şəki REM-dəki "Baramaçılıq" şöbəsinin elmi-tədqiqat işləri və seleksiyası ilə yaxından tanış olub, bu istiqamətdə əməkdaşlarla müzakirələr aparıb.

Görüşün sonunda AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Şəki REM-ə AMEA-da hazırlanmış ikicildlik Azərbaycan Respublikasının "Qırmızı Kitab"ını hədiyyə edib, kollektivlə xatirə şəklində çəkilib.

Akademik İsa Həbibbəyli Şəkidə "İnnovativ ideya düşərgəsi"nin açılışında iştirak edib

Gənclər və İdman Nazirliyi və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının birgə təşkilatçılığı ilə Şəki Olimpiya İdman Kompleksində gənc alimlərin "İnnovativ ideya düşərgəsi" təşkil edilmiş.

Açılış mərasimində AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli çıxış edərək, düşərgənin əhəmiyyətindən, gənc alimlərin asudə vaxtlarının səmərəli təşkil edilməsindən danışdı. Natiq Gənclər və İdman Nazirliyi ilə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının birgə layihəsinin gənc alimlərin inkişafına təkan verəcəyini qeyd edib.

Daha sonra Şəki Gənclər və İdman İdarəsinin rəisi Ariz Əhmədov, AMEA-nın Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının sədri, kimya üzrə fəlsəfe doktoru Elmir Babayev, AMEA-nın Gəncə Bölməsinin, Elm və Təhsil Nazirliyinin İdarəetmə Sistemləri İnstitutunun, Coğrafiya İnstitutunun, Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun və Bakı Dövlət Universitetinin gənc alimləri çıxış edərək belə bir düşərgənin təşkili üçün minnətdarlıqlarını bildirdilər.

Düşərgə çərçivəsində müxtəlif treninqlər, diskussiyalar, idman və intellektual yarışları keçirilib.

İnstitut tərəfindən ilin birinci yarısında 49 kitab və monoqrafiya nəşr olunub

AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun 2023-cü ilin I yarısı üçün elmi və elmi-təşkilati fəaliyyətinə dair hesabatının müzakirəsinə həsr olunmuş Elmi Şurasının iclası keçirilib.

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli gündəlikdə duran məsələlər haqqında məlumat verib, 2023-cü ilin birinci yarım ilinin Ədəbiyyat İnstitutu üçün elmi nailiyyətlərin əldə edilməsi baxımından əhəmiyyətli olduğunu vurğulayıb.

Daha sonra institutun elmi katibi, filologiya üzrə fəlsəfe doktoru, dosent Aygün Bağırılı müəssisənin 2023-cü ilin I yarısı üçün elmi və elmi-təşkilati fəaliyyətinə dair hesabatı təqdim edib. Bildirib ki, "Azərbaycan Respublikasında 2023-cü ilin "Heydər Əliyev ili" elan edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 29 sentyabr 2022-ci il tarixli Sərəncamına uyğun olaraq institutun təşkilatçılığı ilə çoxsaylı beynəlxalq və respublika səviyyəli elmi konfrans, elmi sessiya, panel müzakirələri keçirilib, institutun əməkdaşları müxtəlif müəssisələrdə Ulu Öndərin 100 illiyinə həsr olunmuş tədbirlərdə məruzələrlə çıxış ediblər. Həmçinin "Heydər Əliyev ili"nə töhfə olaraq 6 kitab hazırlanaraq çap olunub. Qeyd olunanlarla yanaşı, "Ulduz" jur-

nalının, "Ədəbiyyat" qəzetinin Xüsusi buraxılışlarında, eləcə də digər kitab və toplularda institut əməkdaşlarının məqalələri dərc olunub.

Vurğulanıb ki, "Şuşa şəhərinin 2023-cü il üçün "Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan edilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 dekabr 2022-ci il tarixli Sərəncamına uyğun olaraq oktyabr ayında keçiriləcək "Əhməd Ağaoğlu və Türk dünyası" mövzusunda beynəlxalq elmi konfransa hazırlıq işləri davam etdirilir.

Aygün Bağırılı qeyd edib ki, hesabat dövründə ümumilikdə 49 kitab və monoqrafiya, 46-sı xaricdə olmaqla 524 məqalə çap olunub. Ədəbiyyat İnstitutuna aid nəşrlər Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Təhlükəsizlik Xidmətinə, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Quba filialına, orta məktəblərə hədiyyə olunub.

Elmi katib hesabat məruzəsində Ədəbiyyat İnstitutunun beynəlxalq əlaqələri haqqında da məlumat verib. Bildirib ki, hesabat yarım ilində Ədəbiyyat İnstitutu ilə Türkiyə Cümhuriyyətinin Fırat Universiteti arasında faydalı əməkdaşlıq çərçivəsində elmi əlaqələrin inkişaf etdirilməsi niyyətilə, birgə fəaliyyətin təşkilatçılığı istiqamətində iki elm və təhsil müəssisəsinin bərabərhüquqlu söylərini hü-

quqi müstəvidə birləşdirən Anlaşma Memorandumu imzalanıb.

Həmçinin qeyd olunub ki, 2023-cü ilin birinci yarısında institutun 14 əməkdaşı dünyanın müxtəlif ölkələrində keçirilmiş toplantı və konfranslarda iştirak etmək üçün ezamiyyətdə olublar.

Diqqətə çatdırılıb ki, hesabat dövründə institutda yeni kadrların hazırlanması istiqamətində ardıcıl işlər aparılıb, 6 magistr dissertasiya işini uğurla müdafiə edərək magistr dərəcəsi alıb. Bundan başqa, müəssisənin 3 əməkdaşı elmlər doktoru, 7 əməkdaşı fəlsəfe doktoru elmi dərəcəsinə, 4 əməkdaşı isə dosent elmi adını alıb.

Hesabat məruzəsində, həmçinin institut əməkdaşlarının təltifləri, qurumun yenilənmiş veb-saytının idarə edilməsi vəziyyəti, eləcə də sosial şəbəkələrdə Azərbaycan ədəbiyyatı və Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığının elmi tədqiqat resurslarının populyarlaşdırılması istiqamətində görülmüş işlər barədə ətraflı məlumat verilib.

Sonra akademik Teymur Kərimli çıxış edərək hesabatı yüksək qiymətləndirərək institutun ilin birinci yarısında yüksək elmi nəticələr əldə etdiyini diqqətə çatdırıb.

İclasda hesabatla bağlı aparılan müzakirələrdə AMEA-nın müxbir üzvü Nüşabə Araslı, professorlar Vüqar Əhməd, İmamverdi Həmidov, Tahirə Məmməd və başqaları çıxış ediblər.

Bundan başqa, tədbirdə Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Elmi Şurasının tərkibində dəyişiklik edilib, ədəbiyyatşünas alim Şamil Salmanovun 90 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında qərar qəbul edilib. Həmçinin filologiya elmləri doktoru Əlizadə Əsgərinin "Heydər Əliyev: dünya sivilizasiyasında elit şəxsiyyət" adlı kitabının çapa tövsiyə olunması məsələsi müzakirə olunub.

Sonda akademik İsa Həbibbəyli institutun XX əsr (sovet dövrü) Azərbaycan ədəbiyyatı şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, filologiya üzrə fəlsəfe doktoru, dosent Safura Quliyevaya müəssisənin ictimai həyatında fəal iştirakına, ədəbi irsin tədqiqat sahəsində səmərəli elmi fəaliyyətinə və anadan olmasının 80 illiyinə görə Fəxri fərman təqdim edib.

Akademik Roin Metrevelinin akademik İsa Həbibbəyliyə ünvanladığı təşəkkür məktubu Gürcüstan mətbuatında

აკადემიკოსმა როინ მეტრეველმა აკადემიკოს ისა ჰაბიბბეილის მაღალმობის წერილი გაუგზავნა.

Xəbər verdiyimiz kimi, Gürcüstan Milli Elmlər Akademiyasının yeni seçilmiş prezidenti, akademik Roin Metreveli Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik İsa Həbibbəyliyə təşəkkür məktubu ünvanlayıb. Bununla bağlı Gürcüstanın "24news.ge" saytında gürcü və rus dillərində geniş xəbər yayımlanıb.

Xəbərdə akademik Roin Metrevelinin Gürcüstan Milli Elmlər Akademiyasında keçirilən prezident seçkilərində namizədliyini dəstəklədiyi üçün akademik İsa Həbibbəyliyə minnətdarlığı əksini tapıb, həmçinin ölkələrimizin elmi və iqtisadi inkişafı və müxtəlif elm sahələrində yeni nailiyyətlər naminə AMEA ilə səmərəli və faydalı əməkdaşlığın bundan sonra da davam etdiriləcəyi bildirilib.

"Gəncliyimiz gələcəyimizdir" adlı respublika yaradıcılıq müsabiqəsinin qalibləri mükafatlandırılıb

İyulun 5-də AR Elm və Təhsil Nazirliyi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Xəzər Rayon İcra Hakimiyyəti, Xəzər Rayon Gənclər İdman İdarəsi, Bakı Şəhər Mədəniyyət Baş İdarəsi və Dendrologiya İnstitutunun birgə təşkilatçılığı ilə "Heydər Əliyev İli" çərçivəsində "Gəncliyimiz gələcəyimizdir" adlı rəsm və əl işlərindən ibarət respublika yaradıcılıq müsabiqəsi keçirilib.

Müsabiqənin təşkil edilməsində məqsəd Ulu Öndər Heydər Əliyev irsinin təbliği, milli-mənəvi dəyərlərimizin gələcək nəsillərə aşılması, Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşanın, Qarabağın çoxəsrlik mədəni-tarixi irsinin daha dərin mənimsənilməsi, eləcə də Vətən müharibəsində ordumuzun nümayiş etdirdiyi şücaəti gənc rəssamların gözü ilə cəmiyyətə çatdırmaq olub.

Tədbirdə könüllü yeniyyətçilər ən çox 3 əsər təqdim etməklə iştirak ediblər. Seçim zamanı əl işlərinə kənar müdaxilənin olmaması, həmçinin kompozisiyanın motivi və ideyası əsas götürülüb.

Müsabiqədən öncə rəsm əsərlərinə və əl işlərindən ibarət sərgiyə baxış keçirilib.

Mərdəkan Mədəniyyət Sarayında baş tutan tədbir Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himninin səsləndirilməsi ilə başlayıb.

Tədbirdə çıxış edən AMEA-nın birinci vitse-prezidenti v.i.e., akademik Arif Həşimov müsabiqə haqqında məlumat verərək bildirib ki, "Heydər Əliyev İli" çərçivəsində keçirilən müsabiqənin əsas məqsədi təməli Ulu Öndər tərəfindən qoyulmuş dövlət gənclər siyasətinin əsasında geniş dünyagörüşünə, milli düşüncəyə malik gənc nəslin yetişdirilməsinə,

gənclərdə vətənpərvərlik ruhunun gücləndirilməsini və azərbaycançılıq ideologiyasının təbliğini təmin etməkdir.

Akademik Arif Həşimov gənclərin inkişafında, bilik və bacarıqlarının artırılmasında mühüm rol oynayan belə müsabiqələrin təşkilinin ənənəyə çevrilməsini müsbət hal kimi dəyərləndirib. O, sərgidə nümayiş olunan əsərlərin gələcəkdə Azərbaycan mədəniyyəti xəzinəsində öz yerini tutacağına inamını ifadə edib.

Sonra AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İradə Hüseynova çıxış edərək Ulu Öndər Heydər Əliyevin xalqımızı zamanın mürəkkəb tarixsiyasi sınaqlarından uğurla çıxardığını və ardıcıl mübarizə apararaq onu müstəqilliyə qovuşdurmuş qüdrətli şəxsiyyət olduğunu bildirib. O, ölkəmizdə gənclərimizlə bağlı dövlət siyasətinin formalaşdırılması və həyata keçirilməsinin məhz Ümummilli Liderin adı ilə bağlı olduğunu vurğulayıb.

Heydər Əliyevin elm və təhsilin inkişafına böyük qayğı ilə yanaşdığını deyən akademik İradə Hüseynova bu siyasətin Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirildiyini qeyd edib. Bildirib ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında 44 günlük Vətən müharibəsində torpaqlarımız işğaldan azad edilib, tarixi qələbə əldə olunub. Vitse-prezident hazırda işğaldan azad edilmiş ərazilərimizin dirçəlişi istiqamətində geniş miqyaslı quruculuq, bərpa və yenidənqurma işlərinin həyata keçirildiyini vurğulayıb.

Akademik İradə Hüseynova artıq üçüncü dəfədir keçirilən yaradıcılıq müsabiqəsinin əsas təşəbbüskarının mərhum alim, AMEA-nın müxbir üzvü Tofiq Məmmədov olduğunu diqqətə çatdırıb. O, sərgidə təqdim olunan

əsərlərin Ümummilli Lider Heydər Əliyevə, Azərbaycanın müstəqillik tarixinə, şanlı qələbəmizə, eləcə də qələbənin əldə olunmasında qəhrəmanlıqları, misilsiz xidmətləri ilə yaddaşlara həkk olunmuş şəhidlərimizə və qazilərimizə həsr olduğunu söyləyib. Alim növbəti yaradıcılıq müsabiqəsinin işğaldan azad edilmiş ərazilərimizə, həmin ərazilərdə Ermənistanın törətdiyi kütləvi ekoloji terror və fəlakətlərə, Azərbaycanın şanlı tarixinə həsr olunmasını məqsəduyğun hesab edib.

Tədbirdə AMEA-nın Azad Həmkarlar İttifaqının sədri, hüquq elmləri doktoru, professor Həbib Qurbanov, Xəzər Rayon Gənclər və İdman İdarəsinin rəisi Vüqar Əliyev, Xəzər Rayon Mərdəkan Mədəniyyət Sarayının direktoru Cavid Şahbazbəyli, AMEA-nın Qadınlar Şurasının sədri, professor Rəna Mirzəzadə, Dendrologiya İnstitutunun baş direktoru, biologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Minarə Həsənova çıxış edərək sərgidə nümayiş olunan əsərlərin məzmun və xaraktercə düzgün seçildiyini, balaca rəssamların Ulu Öndərin əziz xatirəsinə hədsiz hörmət və ehtiramının hər bir əsərdə ifadə olduğunu vurğulayıblar.

Daha sonra məktəblilərin hazırladıkları şeir və rəqs nömrələrindən ibarət kompozisiyalar təqdim olunub.

Sonda müsabiqənin Təşkilat Komitəsi qaliblərin adlarını açıqlayıb. İlk üç yerin qalibi diplom və pul mükafatı, digər iştirakçılar isə Fəxri fərman və təşəkkürnamələrlə təltif olunublar.

Qeyd edək ki, "Gəncliyimiz gələcəyimizdir" adlı yaradıcılıq müsabiqəsinə Bakı, Gəncə, Qazax, Şəki, Qax, Xaçmaz və Lankəranda yerləşən orta təhsil müəssisələri və Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyasından ümumilikdə 300-dək rəsm və əl işləri təqdim olunub.

Akademik Cəlal Əliyev məktəbinin yetirmələri Fəxri xiyabanda alimin məzarını ziyarət ediblər

30 iyun 2023-cü il tarixində Azərbaycan xalqının böyük oğlu, görkəmli alim və ictimai-siyasi xadim, akademik Cəlal Əliyevin anadan olmasının 95-ci ildönümü tamam olmuşdur. Bu münasibətlə AMEA-nın vitse-prezidenti, AR ETN Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun baş direktoru, akademik İradə Hüseynova başda olmaqla, Cəlal Əliyev elmi məktəbinin yetirmələri, Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Əkinçilik Elmi-Tədqiqat İnstitutunun, Mərkəzi Nəbatat Bağı PHŞ-in rəhbər və əməkdaşları hər il olduğu kimi, böyük alim və müəllimin əziz xatirəsini yad etmək üçün Fəxri xiyabanda olub, məzarı önünə əklillər və gül dəstələri qoyaraq, ürək sözlərini bölüşüb, ruhuna dualar oxuyublar.

Akademik İradə Hüseynova akademik Cəlal Əliyevin keçdiyi şərəfli həyat yolundan, elmi yaradıcılığından, Azərbaycan və dünya elminə verdiyi dəyərli töhfələrdən danışıb, onun fotosintəzlə bağlı əldə etdiyi elmi nəticələrin dünyanın bir çox ölkələrində uğurla tətbiq olduğunu vurğulayıb. İradə Hüseynova qeyd edib ki, biologiyamızın müasir istiqamətlərindən olan molekulyar biologiya, molekulyar genetikə, riyazi biologiya, bioinformatika, gen və hüceyrə biotexnologiyası, gen mühəndisliyi kimi elm sahələri Azərbaycan elmində ilk dəfə olaraq məhz Cəlal Əliyevin uzaqgörənliyi və məqsədyönlü fəaliyyətləri sayəsində təşəkkül taparaq inkişaf etdirilib, onun rəhbərliyi ilə bu elmlər üzrə güclü milli kadr bazası formalaşdırılıb. Məhz böyük alimin təşəbbüskarlığı nəticəsində respublikamızda biologiya və aqrar elmlər qarşısında duran bir çox nəzəri və praktiki məsələlərin həlli ilk dəfə olaraq, riyazi metodlardan, informasiya və kompüter texnologiyalarından istifadə etməklə mümkün olub.

Böyük alim fotosintez və fototənəffüs sahəsində əldə etdiyi elmi nailiyyətlərlə adını dünya elm tarixinə qızıl hərflərlə yazıb. Akademik Cəlal Əliyevin Azərbaycan elminin dünyada tanınmasında, təbliğində, beynəlxalq elmi təşkilatlar və aparıcı ölkələrin elm mərkəzləri ilə əlaqələrin qurulmasında misilsiz xidmətləri danılmazdır. Azərbaycanın ən çətin vaxtlarında dövlətçiliyin, müstəqilliyin və milli təhlükəsizliyin qorunması yolunda Cəlal Əliyevin fəaliyyətləri bəzi hallarda həlledici olub. Əminliklə demək olar ki, bu il 100 illik yubileyini qeyd etdiyimiz Ümummilli Lider, Azərbaycanın müstəqilliyinin memarı və dövlətçiliyinin xilaskarı Heydər Əliyevi və onun siyasi xəttini ən çətin zamanlarda heç kim Cəlal Əliyev qədər fədakarcasına müdafiə etməyib.

Sonra AMEA-nın müxbir üzvləri İbrahim Əzizov və Novruz Quliyev böyük alim və şəxsiyyətin hamıya örnək ola biləcək elmi və ictimai-siyasi fəaliyyəti, onun nümunəvi vətəndaş mövqeyinin və əzminin ölkəmizin və elminin inkişafındakı əhəmiyyətli rolu haqqında öz xatirələrini danışıblar.

Əkinçilik Elmi-Tədqiqat İnstitutunun direktoru, aqrar elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Faiq Xudayev, həmin institutun elmi işlər üzrə direktor müavini, biologiya üzrə fəlsəfə doktoru Sevinc Məmmədova, aqrar elmlər doktoru Qətibə Həsənova, aqrar elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Sevdə Hacıyeva, Natiq Allahverdiyev və digərləri çıxış edərək akademik Cəlal Əliyevin Azərbaycanda biologiya və aqrar elmlərin inkişafına, yüksəkixtisaslı milli kadrların hazırlanmasına, ərzaq təhlükəsizliyi, əhalinin keyfiyyətli kənd təsərrüfatı məhsulları ilə, ilk növbədə çörəklə təmin olunması problemlərinin həllinə verdiyi töhfələrdən, alimin əməyinin dünya elmi dairələri, xalqımız və dövlətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirildiyindən bəhs ediblər.

Akademik İradə Hüseynova bir fakta da diqqət çəkib ki, hər il Cəlal müəllimin ad günü təmtəraqlı tədbirlərdən daha çox onun davamçılarından kiminsə dissertasiya işinin müdafiəsi ilə yadda qalır. Bu il də istisna olmayıb, AR KTN Əkinçilik Elmi-Tədqiqat İnstitutunun Qobustan Bölgə Təcrübə Stansiyasının direktoru, b.ü.f.d. Atabəy Cahangirovun doktorluq dissertasiyasının müdafiəsi 25 iyun 2023-cü il tarixində böyük uğurla həyata keçirilib. Atabəy Cahangirov Cəlal müəllimin gənc alim və mütəxəssislərə göstərdiyi qayğı və diqqət, onların həyatında və elmi yaradıcılığında bu parlaq şəxsiyyətin oynadığı rol haqqında xatirələrini danışıb.

Çıxış edənlərin hər biri elm və elmi kadr hazırlığına, dövlətçiliyimizə dəyərli töhfələr vermiş akademik Cəlal Əliyevin əziz xatirəsinin Azərbaycan xalqının qəlbindən və dünya elminin qızıl səhifələrindən heç zaman silinməyəcəyinə, ürəklərdə daim yaşayacağına əminliyini ifadə ediblər.

Naxçıvan Bölməsinin Rəyasət Heyətinin iclası

AMEA-nın Naxçıvan Bölməsində Rəyasət Heyətinin növbəti yığıncağı olub.

Bölmənin sədri, akademik İsmayıl Hacıyev iştirakçıları iclasın gündəliyi ilə tanış edib.

Naxçıvan Bölməsi Aparatının Elm və təhsil şöbəsinin müdiri, aqrar elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Orxan Bağirov iclasda "Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair 2023-2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 5 iyun 2023-cü il tarixli Sərəncamı və qarşıda duran vəzifələrlə bağlı əhatəli məruzə edib.

Məruzənin ardından gündəlikdəki elmi-təşkilati məsələlərlə bağlı çıxışlar olub.

Akademik İsmayıl Hacıyev iclasda Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin "Azərbaycanı Tədqiq və Tətəbbü Cəmiyyətinin yaradılmasının 100 illik yubileyi haqqında" qərarı barədə məlumat verib, həmin qərara müvafiq olaraq AMEA Naxçıvan Bölməsinin qarşı-

sında duran vəzifələr və görülməli işlərdən danışıb.

Bölmənin elmi katibi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Rəşad Zülfüqarov Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Səlahiyyətli Nümayəndəliyi və Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi tərəfindən iyun ayında AMEA Naxçıvan Bölməsinə göndərilmiş məktublardan icrası, habelə bölmə əməkdaşlarının kütləvi informasiya vasitələrində iştirakı və cari ilin ikinci rübündə görülmüş işlərə aid hesabatın hazırlanması barədə çıxış edib.

Elm və təhsil şöbəsinin müdiri, dosent Orxan Bağirov AMEA Naxçıvan Bölməsində 2023-cü ilin birinci yarısındakı elmi, elmi-təşkilati fəaliyyətinə dair hesabatın keçirilməsinə hazırlıqla bağlı son məlumatları diqqətə çatdırıb.

Şərh olunan məsələlərlə bağlı irəli sürülən təkliflər Rəyasət Heyəti tərəfindən dəyərləndirilib, müvafiq qərarlar qəbul olunub.

Gündəlikdəki digər cari məsələlərin müzakirəsindən sonra iclasa yekun vurulub.

Scopus bazasında indeksləşən jurnalların reytingində Azərbaycan elmi jurnallarının yeri

Beynəlxalq reyting portalı olan "Scimago Journal & Country Rank" dünyanın 391 tədqiqat mərkəzi, ən böyük elmi informasiya provayderi olan Elsevier nəşriyyatı və Scopus bazası ilə tərəfdaşlıq edərək hər ilin yekunlarına görə 16 indikator əsasında dünya ölkələrinin müxtəlif sahələrdə elmi məhsuldarlıq, elm yönümlü qurumların (universitetlərin, institutların, milli və özəl laboratoriyaların) və eləcə də, elmi jurnalların reytingini müəyyən edir. Scimago mərkəzinin fəaliyyəti geniş, çoxşaxəli və həcmcə olduqca böyük olduğundan 2022-ci ilin yekunları haqqında hesabat 2023-cü ilin aprel-may aylarında dərc olunmuşdur.

ELM qəzetinin 02 iyun 2023-cü il tarixli nömrəsində dünya ölkələrinin və elm yönümlü qurumlarının reytingində Azərbaycan elminin yeri haqqında məlumat verilmişdir. Bu yazıda isə Scopus bazasında indeksləşən elmi jurnalların reyting cədvəlində (SJR - Scimago Journal Rank) yer almış Azərbaycanın elmi jurnallarının bəzi göstəriciləri təqdim edilir.

İlk növbədə qeyd etmək lazımdır ki, elmi jurnal deyəndə hər bir məqaləni çap etməzdən əvvəl rəyə verilən, dövrə olaraq nəşr edilən və hazırda aktiv olan akademik nəşrlər başa düşülür. Dünyada nəşr olunan jurnalların sayı 100.000-dən yuxarı, çap edilən məqalələrin sayı isə bəzi tədqiqatçıların hesablamalarına görə ildə 5 mln-dan çoxdur. Bu rəqəmlər müxtəlif hesablamaların nəticələrinə görə fərqlənə və hər il dəyişə bilər. Bununla belə, ümumi fikrə görə elmi jurnalların say artımı ildə orta hesabla 4%-ə bərabərdir. Təəssüfərsən ki, yeni nəşr olunan jurnallar arasında biz-

nes xatirinə aşağı keyfiyyətli məqalələr rəyə vermədən çap edən "yirtici jurnal"lara da çox rast gəlinir. Bu baxımdan elmi jurnalın nüfuzunu və ciddiliyini dəyərləndirmək üçün müəyyən indikatorlar əsasında reyting cədvəlinin tərtib edilməsi və hər il yenilənməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

2022-ci ildə dünyada nəşr olunan 100 000-dən artıq elmi jurnaldan 27955-i SJR reyting cədvəlinə daxil edilmişdir ki, onların da 177-i gözlemə (sınaq) qrupuna aiddirlər.

Bazada indeksləşən jurnallar SJR impakt-faktorunun qiymətinə əsasən reyting sırasına düzülür. Belə ki, reyting cədvəlində 1-ci yeri tutan Ca-A Cancer Journal Clinicians jurnalının SJR impakt-faktoru 86,091 (kvartil Q1), 27778-ci yerdə qərarlaşan Zivot Umecetnosti jurnalının SJR impakt-faktoru isə 0,1-ə bərabərdir. Elmi jurnalı qiymətləndirmək üçün əsas elmmetrik göstərici sayılan impakt-faktor müxtəlif üsullarla hesablanı bilər. Onlardan ikisinin üstündə dayanmaq məqsəduyğun olardı: Web of Science bazası üçün Journal Citation Reports (JCR) və Scopus bazası üçün Scimago Journal Rank (SJR). JCR metodikasında 2 göstərici əsas götürülür: əvvəlki iki ildə çap olunan məqalələrə istinadların sayının həmin dövrdəki məqalələrin sayına nisbəti. SJR metodikası daha mürəkkəb və mükəmməl olmaqla əvvəlki 3 ilin orta istinadları və məqalələri ilə yanaşı istinad edən nəşriyyatın nüfuz-

zu, tədqiqat sahəsi, istinadların müəyyən normalara uyğun əsaslandırılması kimi parametrləri də nəzərə alır.

Azərbaycanda nəşr olunan elmi jurnalların sayı 360-dan yuxarı olsa da, onlardan yalnız 13-ü 2022-ci ildə SJR reyting cədvəlində yer almışdır. Cədvəl 1-də həmin jurnalların bəzi göstəriciləri: SCOPUS bazasına daxil edildiyi illər, SJR impakt-faktoru, kvartil, 2022-ci ildə məqalələrin sayı, H-indeks və son 2 ildə 1 məqaləyə edilən istinadların orta sayı verilmişdir.

Cədvəl 1-dən göründüyü kimi, Azərbaycanda nəşr olunan 13 jurnaldan 5-i riyaziyyat, 4-ü kimya, qalan 4-ü isə Yer elmləri, tibb, farmakologiya və humanitar sahələrə aiddir. 13 jurnaldan 6-ı, o cümlədən, 3-ü riyaziyyat, 2-i kimya və 1-i Yer elmləri sahəsinə aid olmaqla AMEA-dan Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyinə verilən Riyaziyyat və Mexanika, Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya, Geologiya və Geofizika İnstitutlarında, 3-ü Bakı Dövlət Universitetində (onlardan 2-i Jomard nəşriyyatında), 2-i Azərbaycan Tibb Universitetində, 1-i SOCAR Neft Qaz Elmi Tədqiqat Layihə İnstitutunda, 1-i isə Jomard nəşriyyatında incəsənət və humanitar sahədə müstəqil jurnal kimi çap olunur.

Qeyd etmək lazımdır ki, 2020-ci ildə Scopus bazasına Azərbaycandan cəmi 10 elmi jurnal daxil olduğu halda 2022-ci ildə onların sayı 13-ə çatmışdır (o cümlədən, kimya sahəsində 2-dən 4-ə). Onu da nəzərə almaq lazımdır ki, SJR reyting cədvəli hər il dəyişdiyindən standartlara cavab verməyən jurnallar müəyyən vaxtdan sonra siyahıdan çıxarılırlar.

Kimya sahəsində nəşr edilən 4 jurnaldan biri - SOCAR Proceedings jurnalı 2010-cu ildən Scopus bazasına daxildir. Geniş profilli SOCAR Proceedings jurnalında kimya və kimya texnologiyası ilə yanaşı təbii riyaziyyat, geologiya, geofizika, yanacaq və energetika sahəsində məqalələr də yer alır. Digər 3 jurnaldan (onlardan biri Bakı Dövlət Universitetində, ikisi isə Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutunda nəşr olunur) yalnız kimya elminin müxtəlif sahələri üzrə məqalələr çap edilir.

Yuxarıda qeyd edildiyi kimi jurnalların mühüm elmmetrik göstəricisi olan impakt-faktor müxtəlif formullar ilə hesablanı bilər. Standart impakt-faktor sadə bir formul ilə, müəyyən dövrdə (1,3 və ya 5 il) jurnaldan çap olunan məqalələrə edilən istinadların sayının məqalələrin ümumi sayına nisbəti kimi hesablanır. Belə yanaşma olduqca bəsit və formal xarakter daşıyır. Ona görə də nüfuzlu elmmetrik bazalar əlavə olaraq müxtəlif parametrləri də nəzərə almaqla impakt-faktoru hesablamayaq üçün təkmilləşdirilmiş formullardan istifadə edirlər.

Cədvəl 2.						
№	Jurnalın adı	Scopus bazasında olduğu illər	Jurnalın nəşr olunduğu elmi qurum	İmpakt Faktor		
				SJR	Cite Score*	SNIP
1	SOCAR Proceedings	2010-2022	SOCAR Neft Qaz Elmi Tədqiqat Layihə İnstitutu	0,279	2,3 (məqalə-419, istinad-963)	0,975
2	New Materials, Compounds and Application	2021-2022	Bakı Dövlət Universiteti	0,136	0,4 (məqalə-61, istinad-23)	0,312
3	Azerbaijan Chemical Journal	2020-2022	Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutu	0,134	0,3 (məqalə-208 istinad-62)	0,03
4	Chemical Problems	2021-2022	Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutu	0,111	0,6 (məqalə-178 istinad-104)	0,00

* CiteScore göstəricisi 2019-2022-ci illərdə çap olunan məqalələrə edilən istinadların sayının məqalələrin ümumi sayına nisbəti kimi hesablanır.

Məsələn, Scopus bazasına daxil olan jurnalların impakt faktoru eyni zamanda 3 göstəriciyə görə hesablanır:

■ SJR. Ən qiymətli elmmetrik göstəricilərdən hesab edilən SJR impakt-faktoru sadəcə olaraq istinad/məqalə nisbətini deyil, həm də bilik sahəsinin xüsusiyyətlərini, istinad edən jurnalın nüfuzunu, istinadların müəyyən normalara görə nə qədər əsaslı olmasını və s. nəzərə alır.

■ CiteScore. Ümumi və sadə reyting göstəricisi olmaqla son 4 ildə (məsələn, 2022-ci il üçün 2019-2022-ci illərdə) istinadların sayının məqalələrin ümumi sayına nisbəti kimi hesablanır.

■ SNIP (Source Normalized İmpakt per Paper). Sahəyə xas fərqləri nəzərə alan mürəkkəb bir metrik göstərici olub,

SJR reytingində yer alan Cənubi Qafqaz üzrə qonşu ölkələrdə nəşr olunan jurnalların sayı və göstəriciləri müqayisə üçün maraqlı olduğundan Cədvəl 3-də Gürcüstan və Ermənistan-da nəşr olunan jurnallar haqqında ümumi məlumat verilmişdir.

Göründüyü kimi 2022-ci ildə Gürcüstanda nəşr olunan jurnallardan 7-i Scopus bazasına daxil edilib ki, onlardan 5-i riyaziyyat və informatika, 1-i multidissiplinar və 1-i tibb sahəsinə aiddir. Ermənistan cəmi 3 jurnalla təmsil olunub ki onlar da da müvafiq olaraq riyaziyyat, tibb və fəlsəfə sahələrinə aiddir. Kimya sahəsində heç bir jurnal SJR reyting cədvəlində yer almayıb.

Müqayisə üçün onu da qeyd etmək

Cədvəl 3.					
№	Jurnalın adı	İmpakt-faktor və kvartil (SJR)	2022-ci ildə məqalələrin sayı	H-indeks	2022-ci ildə 1 məqaləyə düşən istinadlar
Gürcüstan Respublikası					
1	Memoirs of Differential Equations and Mathematical Physics (1996-2022)	0,222 Q4	33	18	0,56
2	Bulletin of the Georgian NAS (2011-2022)	0,203 Q4	85	13	0,26
3	Advanced Studies Euro-Tbilisi Mathematical Journal (2021-2022)	0,145 Q4	37	3	0,37
4	Transaction of A.Razmadze Mathematical Institute (2016-2022)	0,145 Q4	49	11	0,19
5	Georgian Medical News (2005-2022)	0,131 Q4	221	19	0,24
6	Bulletin of TICMI* (2016-2021)	0,111 Q4	7	5	0,14
7	Lecture Notes of TICMI (2019-2022)	0,102 Q4	0	2	0,25
Ermənistan Respublikası					
1	Armenian Journal of Mathematics (2019-2022)	0,13 Q4	15	3	0,16
2	New Armenian Medical Journal (2009-2022)	0,127 Q4	59	7	0,25
3	Wisdom (discontinued) (2018-2022)	-	66	7	0,45

* Tbilisi International Centre of Mathematics and Informatics

məqaləyə edilən istinadların konkret mənbələrə əsasən ixtisaslaşmış nəşrlərdə potensial istinadların sayına nisbəti kimi hesablanır. Bu parametri dar sahələrin müxtəssisliyi üçün maraqlıdır.

Deyilənləri əyani şəkildə göstərmək üçün Kimya sahəsində Scopus bazasına daxil edilən Azərbaycanın elmi jurnallarının 2022-ci il üçün bəzi göstəriciləri Cədvəl 2-də verilmişdir. Qeyd etmək maraqlıdır ki, 2022-ci ildə Scopus bazasına düşən 27955 jurnaldan yalnız 970-i kimya sahəsinə aid edilən jurnallardır (müqayisə üçün, tibb və sağlamlıq sahəsində jurnalların sayı 7913, biokimya, genetik və molekulyar biologiya sahəsində - 2112, riyaziyyat sahəsində - 1708, fizika və astronomiya sahəsində 1218 -dir).

olar ki, 2022-ci ilin nəticələrinə görə Rusiya Federasiyasında Scopus bazasına daxil edilən 507 jurnaldan 15-i, İranda 234 jurnaldan 13-ü, Türkiyədə 245 jurnaldan 7-i, Ukraynada 102 jurnaldan 6-i, Qazaxstanda 8 jurnaldan 2-i, Litvada 5 jurnaldan 1-i, Belarusda 15 jurnaldan 1-i və Moldovada 11 jurnaldan 1-i kimya sahəsinə aiddir. Özbəkistanda, Türkmənistanda, Qırğızıstanda və Tacikistanda ümumiyyətlə heç bir jurnal Scopus bazasına daxil deyil. Estoniya və Latviyada bu bazada yer alan jurnalların ümumi sayı müvafiq olaraq 34 və 10 olsa da, onların arasında kimya ixtisaslı jurnal yoxdur.

"Scimago Journal & Country Rank" portalı ölkələr, elm yönümlü qurumlar və jurnallar haqqında geniş məlumatları özündə ehs etdirməklə hər il yenilənir və bunun nəticəsi olaraq Scopus bazasına daxil edilən jurnalların da sayı və göstəriciləri dinamik olaraq ildən-ildə dəyişir. Məsələn, Scopus bazasına daxil edilən jurnalların sayı 2020-ci ildə 35026 olduğu halda 2022-ci ildə 27955-ə qədər azalmışdır ki, bu da bəzi jurnalların standart tələblərə hazırda cavab vermədiyindən reyting cədvəlindən çıxarılması və yeni jurnalların bazaya daxil edilməsi ilə əlaqədardır. Bunun nəzərə alınaraq, jurnalların keyfiyyətinin yüksəldilməsi daim diqqət mərkəzində saxlanılmalı və eyni zamanda, digər elmi jurnalların da Scopus bazasına daxil edilməsi üçün zəruri tədbirlər görülməlidir.

Dilqəm TAĞIYEV
AMEA-nın vitse-prezidenti,
akademik

Cədvəl 1.

№	Jurnalın adı	İmpakt-faktor və kvartil (SJR)	2022-ci ildə məqalələrin sayı	H-indeks	Son 2 ildə 1 məqaləyə düşən istinadlar
1	Applied and Computational Mathematics (3110*) 2008-2016, 2018-2021**	1,191	0	18	7,00
2	Azerbaijan Journal of Mathematics (13176) 2011-2022	0,370 Q3	26	15	0,96
3	Proceedings of the Institute of Mathematics and Mechanics (13832) 2017-2022	0,345 Q3	39	9	1,43
4	Advanced Mathematical Model and Applications (13899) 2021-2022	0,342 Q3	33	5	1,85
5	ANAS Transactions. Earth Sciences (15460) 2020-2022	0,289 Q3	19	3	2,18
6	SOCAR Proceedings (15859) 2010-2022	0,279 Q3	172	23	2,40
7	Transactions Issue Mathematics ANAS (16599) 2015-2022	0,258 Q3	29	6	0,45
8	Azerbaijan Medical Journal (19474) 2002-2013, 2016-2022	0,194 Q4	97	6	0,32
9	New Materials, Compounds and Applications (22929) 2021-2022	0,136 Q4	31	2	0,59
10	Azerbaijan Chemical Journal (23033) 2020-2022	0,134 Q4	62	2	0,15
11	Chemical Problems (25138) 2021-2022	0,111 Q4	40	1	0,09
12	New Design Ideas (25213) 2017-2022	0,111 Q3	32	4	0,10
13	Azerbaijan Pharmaceutical and Pharmacotherapy Journal (26801) 2009-2021	0,101 Q4	0	3	0,00

* Reyting cədvəlində 27955 jurnal sırasında yeri

** Jurnalın Scopus bazasında yer aldığı illər

Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində yaradıcılıq və süni intellekt məsələləri müzakirə olunub

AMEA-nın vitse-prezidenti, AR Elm və Təhsil Nazirliyi İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun baş direktoru, akademik Rasim Əliquliyev Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin (ADMİU) rəhbərliyinin dəvəti ilə bu ali təhsil müəssisəsinin Elmi Şurasının üzvləri ilə görüş keçirib.

Görüşdə əvvəlcə ADMİU-nun rektoru, sənətsünaslıq üzrə elmlər doktoru, professor Ceyran Mahmudova çıxış edərək, akademik Rasim Əliquliyevi universitetin Elmi Şurası adından salamlayıb, alimlərlə son dərəcə aktual mövzuda - süni intellektin müasir vəziyyəti, inkişaf perspektivləri, o cümlədən yaradıcılıq proseslərinə tətbiqi və təsiri ilə bağlı fikirlərini bölüşmək, diskussiya aparmaq üçün dəvəti qəbul etdiyinə görə minnətdarlığını bildirdi.

Rektor qeyd edib ki, universitetin Elmi Şurasının üzvləri sırasında incəsənətin müxtəlif sahələrində çalışan, eyni zamanda, elmi-pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olan görkəmli elm, mədəniyyət və incəsənət xadimləri yer alırlar. Bu görüşdə incəsənətin müxtəlif sahələrinin özünəməxsus xüsusiyyətlərinə uyğun olaraq tətbiq edilən süni intellekt texnologiyaları ilə bağlı müzakirələrin aparılması hər bir alimin fəaliyyətinin müasir dövrün tələblərinə uyğunlaşdırılması baxımından mühüm əhəmiyyətə malikdir.

Sonra çıxış edən akademik Rasim Əliquliyev, ilk növbədə, 2022-ci ildə "OpenAI" (Open Artificial Intelligence) şirkəti tərəfindən hazırlanaraq istifadə edilən, imkanlarına və funksiyalarına görə bütün dünyada rezonans doğuran, müxtəlif səviyyələrdə geniş müzakirələrə səbəb olan "ChatGPT" adlı süni intellekt əsaslı proqram məhsulu barədə ətraflı məlumat verib. Bildirib ki, dialoq rejimində işləyən və təbii dil sorğularını dəstəkləyən "ChatGPT" mətnlər yaratmaq, məqalə və digər əsərlər yazmaq, tərcümə etmək, istənilən mövzu ilə bağlı sualları cavablandırmaq, proqram kodu yazmaq, eləcə də, nitqi dəyişdirmək, sintetik təsvirlər yaratmaq və s. kimi geniş imkanlara malik olması ilə bütün dünyanın marağına səbəb olub.

Alimin sözlərinə görə, hər gün daha da "ağıllanan" "ChatGPT"-nin artıq yaradıcı insanları üçün ciddi problemlərə yol açacağı və gələcəkdə həmin sistem qarşısında aciz olacağına dair mülahizələr gündəmə gəlir, bu da təbii olaraq cəmiyyətdə müəyyən narahatlıqlar yaradır. Son günlər artıq Avropa Birliyi və müvafiq dövlət qurumları "OpenAI" şirkətinin rəhbər şəxsləri ilə müəlliflik hüququnun qorunması, müəllifin qanun qarşısında məsuliyyəti, yaradılan yeni intellektual texnologiyalardan kənar şəxslərin neqativ məqsədlər üçün istifadəsinə yol verilməsinə ilə bağlı müzakirələr aparılır.

Akademik bütün bu intellektual texnologiyaların, süni intellektin, eyni zamanda, bədəniiyyətli təşkilatların əlində çox güclü silaha çevrildiyini, bu baxımdan müvafiq normativ-hüquqi bazanın formalaşdırılması və təkmilləşdirilməsinin son dərəcə vacib olduğunu diqqətə çatdırıb.

Alim qeyd edib ki, bu gün cəmiyyət həmin innovativ, geniş transformativ potensiala malik texnologiyaların təsiri ilə yeni sosio-texnoloji inkişaf mərhələsinə keçid ərafındadır. Bu səbəbdən son zamanlar V və VI sənaye inqilablarının çox da uzaqda olmadığına bəhs edilir. Artıq insanın bioloji, intellektual imkanları ilə süni intellektin imkanları müqayisəolunmaz həddə gəlib çatıb. Süni intellektin yaddaş və hesablama gücü, əməliyyat aparma sürəti, zaman və məkandan asılı olmamaq fəaliyyət göstərməsi və s. kimi geniş imkanları, superintellektin yaranması perspektivləri onun gələcəkdə insanı üstələyə biləcəyi ehtimalı ilə bağlı fikirlərin irəli sürülməsinə əsas verir, texnologiyaların cəmiyyətin aparıcı qüvvəsinə çevriləcəyi proqnozlaşdırılır.

Görüşdə Muğam sənəti kafedrasının müdiri, Xalq artisti Teyyub Aslanov, Əməkdar İncəsənət Xadimi, ADMİU-nun dosenti Ayaz Salayev, Teatrşünaslıq kafedrasının müdiri, professor Aydın Talibzadə, Dizayn və dekorativ tətbiqi sənət kafedrasının müdiri, Xalq rəssamı Arif Əziz, Musiqi tarixi və nəzəriyyəsi kafedrasının müdiri, professor Kamilə Dadaşzadə, Dizayn və dekorativ tətbiqi sənət kafedrasının baş müəllimi Mir Azər Abdullayev, sənətsünaslıq üzrə elmlər doktoru, professor Məryəm Əlizadə təqdim edilən mövzuya öz münasibətlərini bildirərək, akademik Rasim Əliquliyevlə onları maraqlandıran və narahat edən məqamlarla bağlı fikir mübadiləsi aparıblar. Müzakirələr zamanı İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu ilə ADMİU arasında mədəniyyət, incəsənət və süni intellekt məsələlərinə həsr olunmuş birgə tədqiqatların aparılması, elmi konfrans və seminarların keçirilməsi ilə bağlı təkliflər irəli sürülüb.

Görüşün sonunda akademik Rasim Əliquliyev universitet rəhbərliyinin Azərbaycan dövlətinin siyasətinə, global texnoloji reallıqlara, IV Sənaye İnqilabının çağırışlarına uyğun olaraq, süni intellekt məsələlərinə həssaslıqla yanaşmasını təqdirəlayiq hal kimi qiymətləndirib.

Azərbaycan-Özbəkistan elmi-mədəni əlaqələrinin inkişafına daha bir töhfə

Azərbaycanla Özbəkistan arasında dərin tarixi və mədəni bağlar mövcuddur. Müstəqilliklərini bərpa etdikdən sonra hər iki respublika qarşılıqlı münasibətlərin genişlənməsinə daha da önəm verir.

Ötən ilin iyun ayında dövlət başçıları İlham Əliyev və Şavkat Mirziyoyevin iştirakı ilə Daşkənddə keçirilən Özbək-Azərbaycan biznes forumu ölkələr arasında əlaqələrin inkişafına yeni impuls verib. Forum çərçivəsində müxtəlif sahələri əhatə edən qurumlar arasında əməkdaşlıq memorandumları, o cümlədən Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası və Özbəkistan Respublikası İnnovativ İnkişaf Nazirliyi, həmçinin hər iki ölkənin elmlər akademiyaları arasında elmi əməkdaşlığa dair anlaşma memorandumları imzalanıb.

2022-ci ilin sentyabrında AMEA Mərkəzi Elmi Kitabxanası və Özbəkistan Respublikası İnnovativ İnkişaf Nazirliyinin Elmi-Texniki İnformasiya Mərkəzi arasında, cari ilin fevralında isə AMEA və Özbəkistan Dövlət İncəsənət və Mədəniyyət İnstitutu arasında əməkdaşlıq haqqında memorandumlar imzalanıb.

"Mədəni irs obyektlərinin qorunması və istifadəsi: nəzəri və tətbiqi istiqamətlər", "Əlişir Nəvai və XXI əsr" və s. müştərk elmi konfransların keçirilməsi AMEA ilə Özbəkistanın müvafiq elm və təhsil qurumları arasında genişlənən əlaqələrin bariz nümunəsidir. Bundan əlavə, AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda Azərbaycan-Türkmənistan-Özbəkistan ədəbi əlaqələri şöbəsi, Əlişir Nəvai adına ədəbiyyatşünaslıq mərkəzi, Əlişir Nəvai adına Daşkənd Dövlət Özbək Dili və Ədəbiyyatı Universitetində də Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzulinin adını daşıyan mərkəz, Özbəkistan Dövlət İncəsənət və Mədəniyyət İnstitutu nəzdində Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi, Səmərqənddə yerləşən Dostluq Evinə müxtəlif ölkələrin, o cümlədən Azərbaycanın Milli mədəniyyət mərkəzi fəaliyyət göstərir. Bir sözlə, ikitərəfli əməkdaşlığa dair saysız-hesabsız nümunələr sadalamaq olar.

Bu yaxınlarda AMEA Elmi Mərkəzi və İncəsənət İnstitutunun Memarlıq tarixi və nəzəriyyəsi şöbəsinin müdiri, memarlıq doktoru, professor Rəyihə Əhmədova Özbəkistanda keçirilən beynəlxalq elmi tədbirlərdə iştirak edib. Alim səfər haqqında təəssüratlarını, apardığı tədqiqatlar və gələcək planlarını bizimlə bölüşüb.

- Özbəkistana səfəriniz nə ilə yadda qalıb?

- May ayında Özbəkistan Respublikası Ali Təhsil, Elm və İnnovasiya Nazirliyi, Səmərqənd vilayət hakimiyyəti və Mirzə Uluqbəy adına Səmərqənd Dövlət Memarlıq və İnşaat Universitetinin birgə təşkilatçılığı ilə Səmərqənddə "Dayanıqlı memarlıq: bu gün və sabahın nailiyyətləri və problemləri" mövzusunda beynəlxalq elmi-praktiki konfransı keçirilib. Səmərqənd çox gözəl təəssüratlarla yadda qalıb. Bu heç də təəccüblü deyil. Hələ 2001-ci ildə şəhərin tarixi mərkəzi UNESCO-nun Ümumdünya Mədəni İrs Siyahısına daxil edilib. Memarlıq tədqiqatçısı kimi mənə ilk növbədə dünyanın hər yerindən çoxsaylı turist axınına səbəb olan şəhərin vahid memarlıq üslubu, koloriti heyretləndirir.

Vurğulayım ki, Səmərqənddə dəfələrlə olmuşam, bu şəhərə, onun memarlığı, mühiti və xeyirxah insanlarına sevgim uzun illərdir ki, davam edir.

Konfransın açılış mərasimi şəhərin mərkəzində yerləşən Registan meydanında təşkil olunmuşdu. Registan öz tarixi-mədəni abidələri ilə məşhurdur. Burada XV-XVII əsrlərə aid 3 mədrəsədən ibarət memarlıq kompleksi yerləşir. Uluqbəy, Şerdor və Tille-Kari mədrəsələrindən ibarət ansambıl şəhərsalma və memarlığın, həmçinin bədii memarlıq dekorunun olduqca unikal və gözəl nümunəsidir.

Bir neçə kəlmə Teymurilər dövlətinin görkəmli hökmdarı, tanınmış riyaziyyatçı, astronom, maarifçi və şair Mirzə Uluqbəy haqqında demək istəyirəm. Qeyd edim ki, konfransın özü Uluqbəy mədrəsəsində təşkil olunmuşdu. Rəvayətə görə, Əmir Teymurun nəvəsi Uluqbəy uşaqlıqda XIII əsr dahi Azərbaycan maarifçisi, riyaziyyatçısı, astronomu, fəlsəfə, coğrafiya, tibb və digər sahələrə aid əsərlərin müəllifi Nəsirəddin Tusi tərəfindən əsası qoyulmuş Marağa rəsədxanasının qalıqlarını ziyarət edib və bu hadisə onda astronomiyaya maraq yaradıb. Təsədüfi deyil ki, XV əsrin 20-ci illərində Uluqbəy Səmərqənddə dövrünün ən tanınmış rəsədxanalarından birinin əsasını qoyub. Vurğulamaq lazımdır ki, bu rəsədxana-

da Nəsirəddin Tusinin tələbələrindən tələbələri çalışıb.

Konfransa gəldikdə isə özbək həmkarlarımızla yanaşı, tədbirdə Türkiyə, Qazaxıstan, Yaponiya və Tatarıstanın alim və mütəxəssislər iştirak edib. Azərbaycanı mən təmsil etmişəm. Beynəlxalq elmi konfransın olduqca yüksək səviyyədə təşkil olunduğunu xüsusilə vurğulamaq istəyirəm.

Ümumiyyətlə Özbəkistanda elm və təhsilin inkişafına böyük diqqət yetirilir, sərmayələr qoyulur, xaricdən, o cümlədən Türkiyədən yüksəkixtisaslı kadrlar dəvət olunur. Universitetin rektoru da türkiyəli professor Çiğdem xanım Canbay Türkiyəlidir. Qeyd etmək istəyirəm ki, türk həmkarlarımız Özbəkistanda bu sahənin inkişafına böyük dəstək verirlər. Uzun illər İzmirdə çalışan soydaşımız professor Pərviz Əhmədov tədbirdə görkəmli olduqca sevindirici idi. Hazırda alimimiz öz fəaliyyətini müqavilə əsasında Özbəkistanda davam etdirir.

Konfransda Səmərqənddə şəhərsalma prosesi, Qazaxıstanda enerji baxımından səmərəli memarlıq, Yaponiyada memarlıq irsinin 3D arxivləşdirilməsi, Özbəkistan memarlığında üslubların təkamülü və digər mövzulara aid biri-birindən maraqlı məruzələr təqdim olub. Mənim məruzəm orta əsr Azərbaycan memarlıq ansambllarına həsr edilmişdi. Xüsusilə vurğulamaq istəyirəm ki, alimlərlə yanaşı, konfransda tələbə və gənc mütəxəssislər də məruzələrlə çıxış edirdi. Bu, elmin cavanlaşmasına yönələn mühüm addımlardan biridir.

- Siz başqa konfransda da iştirak etmişiniz?

- Bəli, digər tədbir Daşkənd şəhərində görkəmli alim, memarlıq doktoru, professor Məhəmməd Əhmədovun xatirəsinə həsr olunmuş "Şəhər "dizayn-kodu"na aid qaydaların formalaşması tendensiyaları və memarlıq mühitinin prioritet problemləri" mövzusunda beynəlxalq elmi-praktiki konfrans idi. Daşkənd Memarlıq və İnşaat Universiteti (DMİU) tərəfindən təşkil olunmuş bu tədbirdə iştirak mənim üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edirdi, çünki mərhum professor mənim doktorluq dissertasiyamin birinci opponenti olub. Apardığım tədqiqatları yüksək qiymətləndirən Məhəmməd Kasimoviçin ailə üzvləri də konfransda iştirak edirdi.

DMİU-nun da rektoru türkiyəli professor Ərcan Kahyadır. Konfransda Türkiyə, Çin, Rusiya və Qazaxıstanı təmsil edən alimlər iştirak edirdi. Həmkarlarımız İstanbul tarixi dizayn-kodu, Buxara şəhərinin orta əsr memarlıq ansamblları, şəhərsalma və planlaşdırma zamanı müasir texnologiyalardan istifadə, memarlıq abidələrinin informasiya modelləşdirilməsi və digər məsələləri əhatə edən məruzələrlə çıxış etdilər. Mənim məruzəm Gəncənin Cümə məscidi memarlıq kompleksinə həsr olunmuşdu.

Yuxarıda bildirdiyim kimi, elmi tədbirlərin yüksək səviyyədə təşkilini hamını heyretləndirib, bunu bütün konfrans iştirakçıları qeyd edib. Tədbir çərçivəsində biz tarixi mərkəzi UNESCO-nun Ümumdünya Mədəni İrs Siyahısına daxil olan Buxara şəhərini də ziyarət etdik. Yeri gəlmişkən, 2004-cü ildə Buxarada da Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi açılıb. Ümumiyyətlə, tarixi-mədəni abidələrin çoxluğuna görə Səmərqənd və Buxara əminliklə açıq səma altında muzeylər adlandırılabilir. Buxarada biz Şeybanilər sülaləsinə aid memorial abidələri ziyarət etdik. Mənə təəccübləndirən məqam o idi ki, daxma məzarlar adlandırılan bu abidələr Teymurilər sülaləsinin memorial abidələrlə yan-yan yerləşir.

- Ayrıca sizin elmi maraqlarınız haqqında danışmaq istərdik. Məlumdur ki, siz 8 kitab (onlardan ikisi həmmüəllif kimi) və 250-dən çox elmi məqalənin müəllifsiniz. Bu yaxınlarda AMEA-nın müxbir üzvü Rəna xanım Məmmədova-Sarabskayanın haqqınızda yazdığı materialla

tanış oldum. Elmi fəaliyyətinizdən bəhs edərək alim qeyd edir ki, elmi işinizin sahələri Azərbaycan sənətsünaslığına yenilik gətirib. Tədqiqatlarınız hansı sahələri əhatə edir?

- Əsasən mən Orta əsr Azərbaycan memarlığının öyrənilməsi ilə məşğul oluram. Alim kimi yetişməyimdə akademik Əbdülvahab Salamzadə böyük rol oynayıb. Mən alimin son aspirantı olmuşam, onun rəhbərliyi altında "Azərbaycan memarlığında portal kompozisiyalar" adlı namizədlik dissertasiyama müdafiə etmişəm. Həmçinin mən hər zaman görkəmli memar və memarlıq tarixini araşdıran alim, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının həmtəsisçisi, akademik Mikayıl Useynov, tanınmış sənətsünas və arxeoloq, Özbəkistan Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü Q.A.Puqaçenkova, AMEA-nın həqiqi üzvü, professor Ş.Fətullayevin adlarını çəkməyi özümə borc bilirəm. Azərbaycan və Şərqi tədqiqatçıları olan bu alimlər mənim tələməyə xüsusi rol oynayıb və mən onların yaratdığı elmi məktəblərin ənənələrinə sadıq qalmağa çalışıram.

2009-cu ildə mən XI-XVII əsr Azərbaycan memarlığının kompozisiya qanunauyğunluqlarının öyrənilməsinə həsr olunmuş doktorluq dissertasiyama müdafiə etmişəm.

Vurğulamaq istərdim ki, bütün işlərim uzunillik gərgin əməyin nəticəsidir. Hər kitabın ərsəyə gəlməsi üçün mən İran, Türkiyə, Mərkəzi Asiya ölkələrinə səfərlər edib, bu ölkələrdə yerləşən kitabxana və muzeylərdə qorunan materiallarla, buranın memarlıq abidələri, xüsusilə də azərbaycanlı memarlar tərəfindən inşa edilən abidələrlə tanış olmuşam. Yazdığım elmi əsərlərin özəlliyi öyrənilən problemlə çoxşaxəli yanaşma ilə əlaqədardır. Fikirimcə, yenilik məhz bundan ibarətdir.

- Azərbaycanı beynəlxalq təşkilatlarda təmsil edirsinizmi?

- Azərbaycan Memarlar İttifaqının üzvü olmağımla yanaşı ölkəmizi bir sıra müvafiq beynəlxalq təşkilatlarda təmsil edirəm. Şərqi Ölkələri Beynəlxalq Memarlıq Akademiyasının (ŞOBMA) müxbir üzvü, Beynəlxalq Memarlıq Akademiyasının (BMAM) həqiqi üzvüyəm. UNESCO tərəfindən təsis edilən bu qurum memarlıq və şəhər planlaşdırılmasının dayanıqlı inkişafı, memarlıq və şəhərsalma sahəsində tədris və biliklərin təbliğinə dair proqramlar həyata keçirir. Qeyd edim ki, respublikamızı beynəlxalq məkanda təmsil edən bütün azərbaycanlı alimlərin ali məqsədi Vətənimizin zəngin mədəni irsinin dünyada təbliği, onun əhatəli və hərtərəfli öyrənilməsinə yönələn tədbirlərin həyata keçirilməsindən ibarətdir.

- Hazırda nə ilə əlaqədar tədqiqatlar aparırsınız?

- Hazırda mən əsasən XV-XVIII əsrlərdə Azərbaycanı ziyarət etmiş səyahətçilər, səfirler, tarixçilər və digərlərinin memuarlarında öz əksini tapan memarlıq nümunələrinə dair tədqiqatlar aparıram. Ambroco Kontarini, İosafat Barbaro, Katerino Dzeno, Pyetro della Valle, Engelbert Kemper, Adam Oleari, Jan-Batist Tavernye, Övliya Çələbi və başqaları əsas missiyaları ilə yanaşı ziyarət etdikləri şəhərlərin, o cümlədən burada yerləşən memarlıq abidələrinin təsvirlərini yaradıblar. Bu istiqamət əlmdə "səyahətçilər ədəbiyyatı" adlanır. Azərbaycanın memarlığına xarici səyahətçilər, coğrafiyaçılar, tarixçilərin gözü ilə baxmaq həm çox maraqlıdır, həm də ölkəmizin olduqca zəngin memarlıq irsinin öyrənilməsi baxımından olduqca zəruridir.

- Zəhmət olmasa, rəhbəri olduğunuz şöbənin fəaliyyəti haqqında məlumat verərdiniz. Şöbədə hansı sahədə tədqiqatlar aparılır?

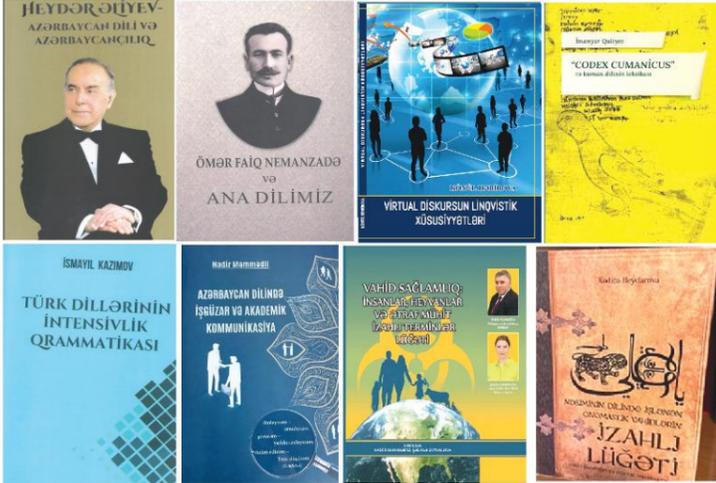
- Memarlıq tarixi və nəzəriyyəsi şöbəsi AMEA Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun aparıcı elmi şöbələrindən biridir. Şöbəmizdə memarlığın inkişafı ilə bağlı çoxşaxəli tədqiqatlar aparılır. Azərbaycan və ətraf ölkələrin memarlığının qarşılıqlı əlaqələri və təsiri məsələləri öyrənilir.

Həmçinin vurğulamaq istəyirəm ki, Qarabağda aparılan bərpa və yenidənqurma işləri ilə əlaqədar olaraq şöbəmiz regionun memarlıq abidələrinə dair tədqiqatlar aparır. Bu ilin planında Şuşa şəhərinin memarlığıdır. Bundan əlavə, Qarabağın şəhərlərinin tarixi simasının bərpasına yönələn təkliflər hazırlanır.

- Maraqlı söhbətə görə təşəkkür edirik. Sizə can sağlığı və gələcək elmi fəaliyyətinizdə uğurlar arzulayırıq.

Müəhibəni apardı: Nəzmin CƏFƏROVA, sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru

Dilçilik İnstitutu elmi tədqiqatlarını genişləndirir

Müasir dilçiliyin əsas istiqamətləri və prinsipləri integrativlik, antroposentriklik, kommunikativlik, diskursivlik prinsiplərinə əsaslanır. Bu səbəbdən ana dilimizin və ümumi dilçiliyin tarixinin dərinəndən araşdırılması, müasir qloballaşma şəraitində Azərbaycan dilinin həyatın bütün sahələrinə nüfuz etmə qabiliyyətinin gücləndirilməsi, dünya dilçiliyinə inteqrasiya məqsədilə qədim dillər və mədəniyyətlərin öyrənilməsi, lingvokulturoloji, psixolingvistik və sosiolingvistik aspektlərdə intensiv araşdırmaların aparılması, eləcə də kompüter dilçiliyinin inkişaf etdirilməsi institutun qarşısında duran ən vacib məsələlərdəndir. Azərbaycan dilinin nüfuz dairəsinin daha da genişləndirilməsi, tətbiq səviyyəsinin yüksəldilməsi üçün monitorinqlərin keçirilməsi də institutun fəaliyyətində aparıcı istiqamətlərdəndir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin "Azərbaycan dilinin qloballaşma şəraitində zamanın tələblərinə uyğun istifadəsinə və ölkədə dilçiliyin inkişafına dair Dövlət Proqramı haqqında" sərəncamından irəli gələn vəzifələri həyata keçirmək məqsədi ilə Dilçilik İnstitutunda müasir elmin tələblərinə uyğun bir sıra yeni şöbələr yaradılmışdır.

Dilçilik İnstitutunda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin müvafiq fərman və sərəncamlarının, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti, AMEA-nın Rəyasət Heyəti, Humanitar və İctimai Elmlər Bölməsinin müvafiq qərarlarının icrası ilə bağlı tədbirlər keçirilmiş, 2023-cü ilin "Heydər Əliyev İli" elan olunması ilə bağlı bir sıra kitab və monoqrafiyalar çap olunmuşdur.

AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun Elmi Şurasının müvafiq qərarları ilə çap olunan institutun baş direktoru, fil.ü.d., prof. Nadir Məmmədinin "Heydər Əliyev - Azərbaycan dili və Azərbaycançılıq" adlı kitabını (müştərək), fil.ü.d., prof. Mahirə Hüseynovanın və fil.ü.d., prof. Sayal Sadıqovanın "Heydər Əliyev və Azərbaycan dilinin inkişaf konsepsiyası" adlı kitabını (müştərək) xüsusilə qeyd etməliyə.

2023-cü ilin "Heydər Əliyev İli" elan olunması ilə bağlı 16 may 2023-cü il tarixində İstanbulda Hüseyn Cavid adına məktəbdə Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi ilə bağlı "Tarix yaradan böyük şəxsiyyət Heydər Əliyev" mövzusunda keçirilmiş konfransda institutun baş direktoru, professor Nadir Məmmədli "Heydər Əliyev və Azərbaycan dili" mövzusunda çıxış etmişdir.

21-22 fevral 2023-cü il tarixlərində Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyinin İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunda Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə və Beynəlxalq Ana Dili Gününə həsr olunmuş "Azərbaycan dilinin İKT problemləri", İKT-nin Azərbaycan dili problemləri" adlı respublika elmi-praktiki konfransında institutun baş direktoru, prof. Nadir Məmmədli çıxış etmiş, seksiyalar üzrə iclasların birinə sədrlik etmişdir. Konfransın işində AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun əməkdaşları fəal iştirak etmişlər.

Bundan əlavə, Dilçilik İnstitutu Ulu Öndərin yubileyi çərçivəsində başqa layihələr də həyata keçirir. İnstitutda cari ilin iyun ayında "Heydər Əliyevin dil siyasəti və Ana dilinin müasir problemləri" mövzusunda respublika konfransı keçiriləcəkdir.

Institutda ilin sonunadək mühüm tədbir və seminarlar keçirilmişdir: 18 yanvar 2023-cü ildə Dilçilik İnstitutunda 20 Yanvar faciəsinin 33-cü ildönümü ilə əlaqədar anım tədbiri, 23 yanvar 2023-cü ildə "Dil və dini inancların köklərinə doğru" adlı elmi seminar, 2 fevral 2023-cü ildə mərhum dilçi-alim, akademik Ağamusa Axundova həsr olunmuş tədbiri, 10 fevral 2023-cü ildə "Albanların dili və etnik mənsubiyyəti" adlı elmi seminar, 20 fevral 2023-cü ildə 21 fevral - Beynəlxalq Ana Dili Gününə həsr olunan tədbir, 24 fevral 2023-cü ildə Xocalı soyqırımına həsr olunmuş tədbir, 6 mart 2023-cü ildə Beynəlxalq Qadınlar Gününə həsr olunmuş tədbir, 15 mart 2023-cü ildə Institutun Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının təşkilatçılığı ilə "Dilçilik tribunası" layihəsi çərçivəsində "İndoneziya dili öyrənen azərbaycanlı tələbələrə nitqində interferensiya" adlı seminar, 31 mart 2023-cü ildə erməni vandalları tərəfindən azərbaycanlılara qarşı törədilmiş 31 mart soyqırımına həsr olunmuş tədbir, 14 aprel 2023-cü ildə "Xəzərlərin dil xüsusiyyətləri" adlı elmi seminar və 19 may 2023-cü ildə Dilçilik İnstitutunda "Fövqəladə hadisələrin nəticələrini aradan qaldırılması zamanı MM orqan və qüvvələrinin idarə edilməsinin təşkili" mövzusunda "Rəhbər heyətə mülki müdafiə məşqi" keçirilmişdir.

Dilçilik İnstitutunda həmçinin gənc kadrların hazırlığına da xüsusi önəm verilir. Məsələn, 27 mart 2023-cü ildə Dilçilik İnstitutunun təşkilatçılığı ilə Fizika, riyaziyyat və informatika təmayülü Respublika liseyində təhsil alan 9-cu sinif şagirdləri arasında "Ana dili" adlı bilik olimpiadası keçirilib. Olimpiada Azərbaycan dili fənni üzrə 3 mərhələdə aparılıb. Ümumilikdə, 7 komanda, hər birində 5 nəfər üzv olmaqla 35 şagird iştirak edib.

Bundan əlavə, 12 may 2023-cü ildə Dilçilik İnstitutunda Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının və Təhsil şöbəsinin təşkilatçılığı ilə "Şəhriyar və ana dili"

mövzusunda seminar təşkil olunmuşdur. AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunda təcrübə keçən BDU Şərqişünaslıq fakültəsinin "Tərcümə" ixtisası üzrə təhsil alan IV kurs tələblərinin iştirakı ilə baş tutan seminarda tələbələr müxtəlif mövzularda çıxış etmişlər.

Institutun cari ildəki nəşrlərindən professor Nadir Məmmədinin "Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya" adlı monoqrafiyasını, professor Nadir Məmmədinin və Şəlalə Zeynalovanın "Vahid sağlamlıq: insanlar, heyvanlar və ətraf mühit izahlı terminlər lüğəti"ni, fil.ü.d., prof. İsmayıl Kazımovun "Türk dillərinin intensivlik qrammatikası", dos. Xədicə Heydərovanın "Nəsiminin dilində işlənen onomastik vahidlərin izahlı lüğəti (dini təsvəvüfi və poetik onomastikon)", fil.ü.f.d. İmanyar Quliyevin "Codex Cumanicus" və kuman dilinin leksikası", fil.ü.f.d., dos. Könül Həbibovanın "Virtual diskursun lingvistik xüsusiyyətləri", böyük elmi işçisi Rəna Mahmudovanın "Milli dil korpuslarında dilin tədqiq məsələləri" adlı monoqrafiyaları və "Ömər Faiq Nemanzadə və ana dilimiz", "Xurşidbanu Natəvan (məqalələr məcmuəsi)" adlı kollektiv kitabları xüsusi qeyd etməliyə.

Cari ildə Dilçilik İnstitutunun beynəlxalq əlaqələri istiqamətində də yeni nailiyyətlər əldə olunub. Belə ki, 05 yanvar 2023-cü ildə Dilçilik İnstitutunda Oğuz Xan Cəvahirilə Nehru adına Hindistan Dövlət Universitetinin Türk dili kafedrasının müdiri professor Qous Mashkoor Xan arasında görüş keçirilmişdir. Dilçilik İnstitutunun baş direktoru professor Nadir Məmmədli bildirmişdir ki, Azərbaycan-Hindistan ədəbi-mədəni və elmi əlaqələri çoxəsrlik böyük ənənələrə malikdir.

17 mart 2023-cü ildə isə Dilçilik İnstitutunda Özbəkistanın Əlişir Nəvai adına Daşkənd Dövlət Özbək Dili və Ədəbiyyatı Universitetinin alimləri, magistr və tələbələri ilə görüş olmuşdur. Görüşdə Daşkənd Dövlət Özbək Dili və Ədəbiyyatı Universitetinin Filologiya kafedrasının müdiri, professor Bəxtiyar Mengliyev, professor Leyla Rafova Lazimovna, magistr Sitora Mengliyeva, tələbə Nafasət Zariplayeva iştirak etmişdir. İclası giriş sözü ilə açan elmi müəssisənin baş direktoru professor Nadir Məmmədli bildirmişdir ki, bizim Özbəkistanın elm ocaqları, akademiya və universitetləri ilə geniş əlaqələrimiz vardır.

29 may 2023-cü ildə Beynəlxalq Türk Akademiyası, Türk Dövlətləri Təşkilatı Katibliyinin dəstəyi ilə Astanada Türk dünyasının ortaq əlifbası komissiyasının ilk iclasında Dilçilik İnstitutunun baş direktoru professor Nadir Məmmədli "Ortaq türk əlifbası" mövzusunda məruzə etmişdir. Nadir Məmmədli bildirib ki, ümumi kökə və mədəniyyətə sahib olan türk xalqlarının bir-biri ilə sürətli inteqrasiya proseslərinin gətirdiyi müasir mərhələdə bu xalqların ortaq əlifbasının olmasının müstəsna əhəmiyyəti vardır. Hər bir ədəbi dilin inkişafında əlifba əsas rol oynayır.

Dilçilik İnstitutunun əməkdaşları Türkiyə, Rusiya, Çexiya, Ukrayna, Özbəkistan, Qazaxıstanda keçirilən beynəlxalq konfrans, simpozium və digər tədbirlərdə iştirak ediblər.

2023-cü ilin 6 ayı ərzində Dilçilik İnstitutunun əməkdaşlarının 11 monoqrafiya və kitabı, 150 (5 impact faktorlu, 30-u xaricdə dərc olmaqla) məqaləsi çap olunmuşdur.

Aynel MƏŞƏDİYEVA
AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun elmi katibi, filologiya elmləri doktoru, dosent

"Heydər Əliyevin dil siyasəti və ana dilinin müasir problemləri" mövzusunda konfrans keçiriləcək

12 iyul 2023-cü il tarixində saat 11:00-da AMEA-nın Əsas binasında Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun təşkilatçılığı ilə "Heydər Əliyevin dil siyasəti və ana dilinin müasir problemləri" mövzusunda respublika elmi konfransı keçiriləcək.

Tədbirdə "Heydər Əliyevin hakimiyyəti dövründə dil haqqında qəbul olunan sərəncam və fərmanların tarixi əhəmiyyəti", "Əbədiyaşar Ümummilli Liderimiz", "Heydər Əliyevin uzaqgörən dövlətçilik, idarəçilik və dil siyasəti qələbəmizin təməlidir", "Heydər Əliyev və dil quruculuğu", "Heydər Əliyev və dil tariximiz", "Heydər Əliyevin nitq və çıxışlarının İndoneziya və Malay dillərinə tərcüməsi məsələləri" və "Heydər Əliyevin andıçmə nitqlərinin lingvostatistik və funksional təhlili" mövzusunda məruzələr dinlənəcək.

Ünvan: Bakı şəhəri, H.Cavid prospekti, 117
(AMEA-nın Əsas binası, Akt zalı, 2-ci mərtəbə)

Alimlər atmosferdə görünməyən qütb işığı aşkar ediblər

Yerin atmosferində qeyr-adi, görünməyən qütb işığı aşkar edilib. Alimlər kosmik aparatların köməyi ilə planetimizdə daha bir qütb işığının olduğunu müəyyən ediblər. Lakin hamıya məlum olan Şimal və Cənub qütb işıqlarından fərqli olaraq, insanlar onu görə bilmirlər.

Qütb işıqları çoxlarına yaxşı məlumdur və atmosferdə xüsusi cazibəsi ilə seçilir. Estetik zövqlə yanaşı, onlar həm də elm üçün çox faydalıdır. Belə ki, qütb işıqları Yer atmosferi ilə qarşılıqlı fəaliyyətdə olan günəş hissəciklərinin əks etdirir. İndi alimlər tərəfindən daha bir qütb işığı kəşf edilib, ancaq "Space" nəşrinin yazdığına görə, onu adi gözle görmək mümkün deyil.

ABŞ-ın Arizona Universitetinin alimləri mühüm kəşfə imza atıblar. Onlar elan ediblər ki, peyklərin köməyi ilə Yer atmosferində yeni qütb işığı aşkar edilib və o, özünü işığın infraqırmızı diapazonunda bürüzə verir. Bu işıq günəş hissəciklərinin planetimizdə olan karbon qazı molekulları ilə qarşılıqlı fəaliyyəti prosesində meydana çıxır.

Yerin atmosferi bir neçə təbəqədən ibarətdir. Məsələn, ən aşağı qat troposfer adlanır və burada bizə məlum olan iqlim hadisələrinin hamısı baş verir. Ən yuxarı qat olan termosfer isə Yer səthindən 80-700 kilometr yuxarıdadır. Məhz burada - 100-250 kilometr yüksəklikdə adi qütb işıqları meydana çıxır. Onlar günəş hissəciklərinin oksigen atomları ilə toqquşması nəticəsində yaranır. Alimlər müəyyən ediblər ki, yeni - infraqırmızı qütb işığı təqribən 90 kilometr yüksəklikdə yaranır.

Qütb işıqlarının öyrənilməsi alimlər üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir. Belə ki, onlar indiyədək kosmik məkanın Yer atmosferinin yuxarı qatları ilə qarşılıqlı fəaliyyətinə dair elə də çox məlumata malik deyillər. Belə tədqiqatlar müxtəlif qütb işıqlarının nə zaman, harada və necə yarıldığını anlamağa imkan verir.

Alimlər infraqırmızı qütb işığının il ərzində necə dəyişməsi barədə aydın təsvürə də malik deyillər. Ola bilər ki, bu dəyişikliklər Yer atmosferində karbon qazı səviyyəsinin dəyişməsi ilə əlaqəlidir.

Yeni qütb işığını kəşf edən alimlər onu da müəyyən ediblər ki, planetimizin atmosferinin yuxarı qatlarında günəş hissəcikləri karbon qazının molekulları ilə toqquşaraq öz enerjisini boşaldır. Onlar hesab edirlər ki, yeni məlumatlar kosmosda hava şəraitini daha yaxşı proqnozlaşdırmağa, habelə günəşin Yer kürəsinə və onu əhatə edən komik fəzaya təsirini öyrənməyə kömək edəcək.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyətinin üzvləri AMEA-nın müxbir üzvü **MAHMUD ABDULLAYEVİN** vəfatından kədərləndiyini bildirir, mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verir.

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi Fizika İnstitutunun kollektivi "Kristalloqrafiya" laboratoriyasının rəhbəri, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor İmaməddin Əmiraslanova **HƏYAT YOLDAŞININ** vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Allah rəhmət eləsin.

Redaksiya heyəti:

İsa Həbibbəyli, Arif Həşimov, Dilqəm Tağıyev, İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rasim Əliquliyev, Tofiq Nağıyev, İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Cəmil Əliyev, İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyn Şükürov

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Qəzet "Elm" qəzetinin redaksiyasında yığılır və "CBS" nəşriyyatında çap olunur.

Tiraj: 2000

НАУКА

Сила в науке...
Низами Гянджеви

ELLM

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin orqanı

SCIENCE

Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

Орган Президиума Национальной академии наук Азербайджана

№ 24 (1378)

Пятница, 7 июля 2023 года

Газета выходит с 1984 года

Масштабные проекты - еще впереди

Изучение жизни и деятельности Гейдара Алиева приобрело характер фундаментальных научных исследований

В Шекинском олимпийском спортивном комплексе завершился летний "Лагерь инновационных идей молодых ученых", состоявшийся при совместной организационной поддержке Совета молодых ученых и специалистов НАНА и Министерства молодежи и спорта. В проекте приняли участие студенты азербайджанских вузов и молодые специалисты различных научно-исследовательских учреждений страны.

Программа лагеря, который длился без малого неделю, предполагала не только отдых, но и научно-практические стажировки и образовательные семинары по самому широкому кругу вопросов - зеленой энергетике, медицине, сельскому хозяйству, образованию, инновационным технологиям и искусственному интеллекту.

По мнению организаторов, занятия, проведенные опытными учеными и специалистами, способствовали развитию знаний и навыков молодежи, а в ходе дискуссий были даны исчерпывающие ответы на все вопросы аудитории. В последний день была проведена ярмарка инновационных идей на основе проектов, подготовленных молодежными командами, и интересные проекты были высоко оценены экспертами.

Отметим, что в свободное от занятий время юноши и девушки принимали активное участие в спортивных соревнованиях, интеллектуальных и развлекательных играх.

В свете идеалов государственности

На церемонии открытия выступил президент НАНА академик Иса Габиббейли, находившийся в это время в Шеки. Он отметил важность эффективной организации свободного времени молодых ученых. "Совместный проект Министерства молодежи и спорта и Национальной академии наук Азербайджана, - заявил он, - будет стимулировать развитие молодых ученых, тем более, что подобные мероприятия становятся регулярными".

В рамках своей рабочей поездки руководитель главного научного ведомства страны посетил Шекинский региональный научный центр (ШРНЦ). Выступая перед учеными, он проинформировал о широкомасштабных мероприятиях, реализованных и запланированных в

НАНА в этом году, рассказал об уже изданных книгах и определил предстоящие задачи в свете объявленного Президентом Ильхамом Алиевым 2023 года Годом Гейдара Алиева.

Кроме того, в соответствии с идеалами независимой государственности общенационального лидера Гейдара Алиева, глобальной политики, проводимой Президентом Ильхамом Алиевым, и вызовами XXI века, академик Габиббейли подробно остановился на проводимых в системе НАНА реформах, проинформировал о кадровом обновлении.

В духе патриотизма и национальной идентичности

Затем о деятельности ШРНЦ, его роли в формировании и развитии интеллектуальной среды региона по изучению и исследованию литературно-культурной среды, географических условий и экономики региона рассказали, кроме его руководителя доктора философии по физико-математическим наукам, доцента Юсифа Шукюрлю, заведующие отделами и рядовые сотрудники. В ходе обсуждений особо отмечалась необходимость дальнейшего совершенствования деятельности центра, его обновления с точки зрения современных требований.

По итогам визита главы НАНА в Шеки были рассмотрены предложения, связанные с расширением деятельности научной структуры в области гуманитарных и социальных наук.

Отметим, что несколькими днями ранее президент НАНА посетил Гянджинское отделение (ГО) НАНА, где при поддержке городской исполнительной власти состоялась республиканская научная конференция "Идеалы государственности Гейдара Алиева и современная молодежь", посвященная 100-летию юбилею общенационального лидера.

Мероприятие было организовано Президиумом НАНА, Советом молодых ученых и специалистов академии и региональным отделением. В нем приняли участие глава ИВ Гянджи Низзи Байрамов, и.о. первого вице-президента НАНА академик Ариф Гашимов, председатель Гянджинского отделения НАНА академик Фуад Алиев, известные ученые, молодые специалисты, представители интеллигенции.

Перед началом масштабного мероприятия его участники почтили память великого лидера, воз-

ложив к его памятнику цветы. Затем ознакомились с выставкой, посвященной жизни и деятельности выдающегося государственного деятеля.

Основано на научном анализе

Выступивший на конференции академик Габиббейли отметил, что мероприятие в Гяндже - это продолжение четырехдневной республиканской научной конференции, посвященной Гейдару Алиеву, которая стартовала в конце июня в круглом зале главного здания НАНА в Баку. "Наш великий лидер, - поделился глава НАНА, - всегда уделял особое внимание молодежи Азербайджана, придавал большое значение ее формированию, воспитанию в духе патриотизма, национальной идентичности в свете идей азербайджанства. В центре его яркой насыщенной жизни и многогранной деятельности стояло развитие государственной независимости Азербайджана, и в реализации этой политики он всегда полагался на молодые кадры".

В 2023 году главное научное ведомство страны уже провело на высоком уровне 39 масштабных научных мероприятий (в том числе, и международных), посвященных жизни и деятельности Гейдара Алиева - конференции, семинары, симпозиумы и т.д.

Кроме того, в Год Гейдара Алиева в НАНА издано большое количество научных трудов, посвященных различным аспектам жизни и деятельности общенационального лидера: все это свидетельствует о том, что изучение жизни и деятельности выдающегося политика приобрело характер фундаментальных научных исследований.

В качестве иллюстрации к своим словам и как пример серьезного исследования наследия общенационального лидера академик Габиббейли привел "Энциклопедию Гейдара Алиева", готовящуюся к изданию в НАНА, а также монографию "Гейдар Алиев и Гянджа", подготовленную учеными Гянджинского отделения. "Эта книга - прекрасный источник, основанный на научном подходе к теме и глубоком анализе. Издание описывает судьбоносные моменты в жизни великого лидера, экономический и культурный ренессанс Гянджи, восстановление исторического названия города, предотвращение попытки восстания, угрожавшего нашей государственности, и другие процессы и события, отраженные в монографии с использованием документов, фотографий и т.д.", - заключил академик Габиббейли.

Перспективы взаимного сотрудничества

стр. 10 ⇨

В целях устойчивого развития

стр. 10 ⇨

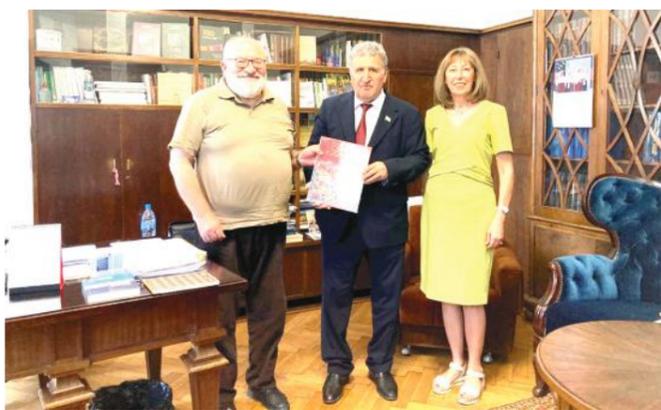
Интегрированный глоссарий здоровья

стр. 11 ⇨

Меморандум о взаимопонимании

стр. 12 ⇨

Перспективы взаимного сотрудничества

Азербайджанские и болгарские ученые обсудили широкий круг вопросов

В ходе визита между Национальной академией наук Азербайджана и Болгарской академией наук подписан Меморандум о взаимопонимании о взаимном научном сотрудничестве. Также в рамках визита академик Иса Габибейли ознакомился с опытом работы ряда научно-исследовательских институтов АН Болгарии.

Академик Габибейли впервые посетил Центр азербайджанского языка и культуры Софийского университета имени Св. Климента Охридского, о деятельности которого рассказала директор центра Софья Шыгаева-Митреска. Она отметила, что с 2013 года студенты, изучающие тюркологию и востоковедение в Софийском университете, изучают и азербайджанский язык, с 2015 года - азербайджанский мультикультурализм, а с нового учебного года в университете будут преподавать азербайджанскую литературу.

Высоко оценив работу центра за 10 лет его деятельности, глава НАНА назвал публикацию произведений Низами Гянджеви, Имадедина Насими и Джалила Мамедгулузаде на болгарском языке при поддержке Посольства Азербайджана в Болгарии важным событием и подарил центру ковер с символом Карабаха - харыбюль - и книги о нашей стране.

В рамках визита азербайджанская делегация посетила Археологический музей Национального института археологии Болгарской АН, в котором директор музея профессор Стефан Александров подробно рассказал об экспонатах музея и образцах исторической культуры Болгарии.

В свою очередь, академик Габибейли рассказал об археологических раскопках, проводимых в Азербайджане, особенно на освобожденных территориях Карабаха, Азыжской пещере, одним из редких древних поселений человека в мире.

Кроме того, президент НАНА встретился с руководством академического Института этнологии и фольклора и посетил Этнографический музей, входящий в состав научно-исследовательского учреждения. С условиями работы и направлениями научных исследований института азербайджанских гостей ознакомил его директор профессор Владимир Пенчев. В ходе встречи состоялся широкий обмен мнениями о функциях этнографии и этнологических наук на современном этапе, их месте и значении в научных подразделениях академий, перспективах взаимного научного сотрудничества азербайджанских и болгарских ученых в этой сфере.

Посвящается великому лидеру

В 2023 году вышел в свет первый номер журнала "Тюркология", посвященный 100-летию общенационального лидера Гейдара Алиева. В нем опубликованы статьи ученых из Азербайджана, Турции, Узбекистана, Северной Македонии и Венгрии по разным направлениям тюркологии.

Кроме того, в статьях на различные темы в этом номере журнала речь идет и о бесценных трудах общенационального лидера в области языкознания, литературы, истории, этнографии, внешней политики и искусства.

С интересом будут встречены читателями теоретические статьи в разделах "Язык и литературоведение", "История языкознания", "Классика тюркологии" международного научного журнала, содержащего широкие направления.

В рубрике "Персоналия" опубликованы статьи, посвященные 155-летию со дня рождения Платона Мелиоранского и 130-летию со дня рождения Бекира Чобанзаде.

Главный редактор журнала - генеральный директор Института языкознания имени Насими НАНА профессор Надир Мамедли, ответственный секретарь - доцент Айсель Гарибли.

В целях устойчивого развития

Гейдар Алиев создал основу для формирования в стране нового экологического мышления

Азербайджанские ученые не первый год занимаются вопросами сохранения биоразнообразия, в том числе - применяя инновационные подходы. В течение последних десятилетий ботаники занимаются определением видового состава флоры, ищут и находят сотни и тысячи новых для науки и для флоры Кавказа и Азербайджана родов и видов растений, определяют новые места их распространения в отдельных ботанико-географических регионах республики.

После деокупации Карабаха для ботаников открылись широкие возможности для широкомасштабных исследований уникальной флоры региона. И сегодня они видят свою главную задачу в повышении интенсивности фундаментальных и прикладных исследований.

Победа в 44-дневной войне дала нам исторический шанс восстановить не только экономику региона, реставрировать разрушенные памятники, задуматься о строительстве почти полностью уничтоженной инфраструктуры в виде объектов социально-культурного назначения (школы и детсады, библиотеки, музеи и даже университеты), но и акцентировать свое внимание на беспрецедентном, чудовищном разбазаривании природных ресурсов Карабаха, ведь там оставались наши эндемики, из 42% растительного покрова 25% лесных территорий приходилось на долю бывших оккупированных земель. Это официальная статистика Минэкологии (МЭПР).

Большой экономический потенциал

После долгого перерыва появилась, наконец, возможность и надежда на устойчивое развитие Карабахской зоны. И это несмотря на то, что на оккупированных территориях вопреки нормам и принципам международного права и общечеловеческих ценностей армянами разграблены подземные и поверхностные богатства, крайне неэффективно, враждебно использованы лесные пастбищные, земельные и водные ресурсы. Но даже при таком раскладе природные ресурсы региона, оставшиеся важным источником существования населения, и сегодня обладают большим экономическим потенциалом.

И об этом тоже должна знать не только наша общественность, но и мировая, а Международная научно-практическая конференция "Современные подходы в изучении растительного мира", организованная Институтом ботаники (ИБ) Министерства науки и образования и приуроченная к 100-летию общенационального лидера Гейдара Алиева, которая завершилась вчера, 24 июня, служит именно этой цели.

Как и многие масштабные мероприятия подобного рода, в которых принимают участие ученые, специалисты и эксперты из зарубежных стран, конференция, которая проходила в гибридном формате, началась с ознакомительной выставки, отражающей научные достижения института, большая часть которых пришлась на время, когда страной руководил Гейдар Алиев.

Именно о его неосценимых заслугах перед азербайджанской наукой, активном развитии научного потенциала и подготовке высококвалифицированных научных кадров в нашей республике рассказывала в своем выступлении генераль-

ный директор ИБ профессор Сайяра Ибадуллаева. "Благодаря дальновидности Гейдара Алиева в нашей республике получили развитие современные области науки, в том числе биология, биохимия, биофизика, геновая биотехнология, биоинформатика, биоэнергетика. В настоящее время научно-исследовательские работы наших биологов, направленные на всестороннее изучение растений на ботаническом, технологическом, медицинском, физико-химическом, клеточном и генетическом уровне, получили международное признание и высокую оценку", - заявила она и напомнила слова выдающегося государственного и политического деятеля о том, что стабильное развитие Азербайджана зависит от решения экологических проблем. "Наш великий лидер создал основу для формирования нового экологического мышления в стране, в результате чего появился новый взгляд и правильное отношение к биологическому разнообразию", - резюмировала ученый.

Донести до мира правду

О том, насколько масштабны были обсужденные на конференции вопросы, можно судить по направлениям, которые были выбраны в качестве приоритетных. Это - текущее состояние флоры, национальные парки и заповедники, редкие и исчезающие растения, этноботаника, современные направления геоботаники, микология и микробиология, анатомия и морфология растений, инспекция биоразнообразия флоры на деокупированных территориях, биохимия, биотехнология и биологически активные вещества полезных растений, народная медицина, ароматерапия, фитотерапия и фитопрепараты, внедрение и промышленное значение растениеводства.

В соответствии с этим была разнородной и тематика докладов - естественный запас и богатство флоры Баситчайского заповедника, современное состояние растительности на прибрежной территории Куры близ Минягчевира, результаты дендрологических и дендрохронологических исследований Гирканского национального парка, био-экологические особенности молодилы кровельного (*Sempervivum l.*), распространенного в северной части Малого Кавказа и т.д.

Большинство научных докладов сделали азербайджанские ученые, что вполне коррелируется с задачами конференции - донести информацию об уникальной флоре страны до мирового сообщества.

Но и зарубежные эксперты представили доклады, вызвавшие неподдельный интерес. Так, российские ботаники Юлия Морозюк и Вера Меркер рассказали о первых находках *gagea mirabilis grossh* на Южном Урале - растении с интересным названием "тусиный лук удиви-

тельный", Алиса Атаманчук и старший научный сотрудник отдела микологии Института ботаники им.Н.Г.Холодного НАН Украины профессор Нина Биско поделились результатами исследований о съедобных и лекарственных грибах.

О том, что зарубежные специалисты проявляют большой интерес к этноботаническим исследованиям в Азербайджане, свидетельствует и недавний визит в ИБ научного сотрудника кафедры социальных и поведенческих наук Университета Торонто Зейюань Ванг.

Эта удивительная этноботаника

В ходе встречи с азербайджанскими учеными-ботаниками канадскому гостю, который является еще и членом рабочей группы по местным и традиционным продовольственным системам и питанию при Международном союзе пищевых наук и сотрудником Глобального центра ФАО ООН, была предоставлена обширная информация о направлениях деятельности института, международных проектах и интересующих его этноботанических исследованиях - ведь именно это научное направление разрабатывает канадский ботаник, проводя исследования по таким темам, как использование растений в местных и традиционных системах питания среди местных сообществ и этнических групп, взаимодействие и духовная связь между людьми и растениями, влияние растений на здоровье человека.

Во время визита Зейюань Ванг были достигнуты также договоренности о проведении совместных исследований и расширении научного сотрудничества. Ему были предоставлены образцы лекарственных растений, собранные в ходе этноботанических исследований.

Большой интерес у присутствующих вызвали и научные доклады на панельных заседаниях руководителя Центральной фитосанитарной лаборатории Агентства по карантину и защите растений Республики Узбекистан Савархон Ходжаевой и главного эксперта проекта GIZ по фитосанитарным стандартам Татьяны Маштен.

Высокую оценку труду ботаников при подготовке третьего тома "Красной книги" дала вице-президент НАНА академик Ирада Гусейнова, назвав Институт ботаники широкопрофильным научным центром. А украинский миколог Нина Биско в эксклюзивном интервью "Бакинскому рабочему", высоко оценив уровень научных докладов наших молодых ученых-ботаников, заявила, что ее приятно удивили наличие большого количества молодежи в Институте ботаники и хорошее знание английского языка. И это правда - практически все их выступления были озвучены на English scientific. "Во время работы конференции были затронуты важнейшие темы. Лично для меня было весьма познавательно услышать из выступлений ваших ученых об исследованиях по этноботанике и увидеть собственными глазами соответствующий Гербарий. К сожалению, в нашей стране этого нет. Одно дело, когда про это научное направление узнаешь из литературы, другое - когда получаешь возможность задать вопросы ученым, кто непосредственно занимается этим направлением", - резюмировала украинский профессор.

Галия АЛИЕВА

В контексте идеологии туранизма

Ученые обсудили конкретные аспекты необходимости создания современной общетюркской литературы

Добрососедские отношения, дружба и братство, взаимовыгодное сотрудничество Азербайджана и Турции находятся не только в плоскости политики, но и на поприще науки и образования. Яркое тому свидетельство - визиты турецких ученых в институты НАНА.

Несколько дней назад в Институте востоковедения имени академик Зии Буньятова (ИБ) НАНА состоялась встреча азербайджанских востоковедов с делегацией Фонда науки, культуры и образования Турции (ФНКОТ).

Во время встречи с исполняющей обязанности вице-президента НАНА, генеральным директором ИБ академиком Гохар Бахшалиевой исполнительный директор турецкого фонда представил членов делегации. Это - известный ученый, профессор Лютфи Сунар, депутат парламента Турции Ахмет Саит Онер, член ФНКОТ Гусейн Тюркан.

который является основным направлением его творчества. А Мехмет Нури Пармаксиз, также рассказавший о своем литературном творчестве, поделился еще информацией о своей деятельности в качестве главы Ассоциации владельцев научных и литературных произведений.

В завершение турецкие писатели ответили на многочисленные вопросы участников встречи.

Не менее значимым было и мероприятие "Общая литература тюркского мира", которая состоялась в электронном актовом зале Института литературы НАНА под эгидой и при совместной организационной поддержке самой Академии наук, Азербайджанского литературного фонда (АЛФ), Всемирного союза молодых турецких писателей (WTUW) и Союза турецких старейшин (ТАИБ).

Конференцию вступительным словом открыл генеральный директор АЛФ Варис Йолчиев, который рассказал об условиях, вызвавших необходимость общей литературы тюркского мира. Он сосредоточил внимание присутствующих на истории спонтанной интеграции тюркских народов на протяжении многих лет, их случайных культурных связях, возникновении политического, экономического и культурного единства тюркских государств в современный период.

Убрать языковые барьеры

Спикер также подчеркнул, что создание общей литературы тюркского мира привлекло Турцию и Азербайджан, которые первыми стали участвовать в этой инициативе. Позднее к ним присоединились Узбекистан, Кыргызстан и Казахстан. "В настоящее время, - заявил он, - в этой сфере активна деятельность таких организаций, как ТЮРКСОЙ и Международная турецкая академия. Необходимым итогом этой работы можно считать создание в Анкаре в начале этого года Литературного союза тюркских народов, который возглавляет народный писатель Азербайджана Анар".

Затем выступил исполнительный директор Института литературы НАНА Мехман

Гасанлы, который коснулся конкретных аспектов необходимости создания современной общетюркской литературы.

Своими мыслями о мерах, которые необходимо предпринять, чтобы языковые и религиозные барьеры тюркских народов не могли создавать препятствий общей идеологии туранизма, рассказала известная тюрколог, председатель Женсовета ТА?В Гюллю Йологлу.

Через выступления всех ораторов (заместитель председателя ТАИБ, журналист-исследователь, основатель движения "Азербайджанские волонтеры Википедии", главный специалист отдела "Электронная академия" Президиума НАНА Эльнур Эльтюрк, научный сотрудник академического Института литературы профессор Низами Тагысой (исследователь каракалпакской литературы), известная тележурналистка Аида Эйвазли, доктор философии по филологии Хураман Гумбатова) красной нитью прошла мысль о том, что братские народы, которые они представляют, стремятся к общетюркской литературной семье, рассказали о пройденном ими пути и стоящих перед ним задачах.

Исторически богатая нация

Естественно, что ни одна национальная литература не обходится без национального языка. Именно об этом шла речь на научном семинаре в Институте языкознания имени Насими НАНА. На нем с докладом на тему "Влияние тюркских языков на мировые языки" выступил преподаватель кафедры азербайджанского языкознания Бакинского государственного университета, доктор философии по филологии, доцент Фикрет Ализаде.

По словам ученого, народы, на протяжении столетий живущие в лоне тюркского языка, сделали его одним из древнейших языков, на котором говорят во всем мире. Так, тюркские слова можно встретить в древнейших письменных источниках и текстах, датированных еще 5-6 тысячелетней давности. В одном только английском языке, который признан международным языком, насчитывается до 400 тюркизмов. Например, тайга, киоск, хан. То есть тюркизмы используются на всех континентах.

Также существует научно обоснованная версия о тюркском происхождении таких племен, как майя, сиу, кечуа. В результате исторических побед тюрков большое количество слов перешло как в азиатские, так и в европейские языки.

По мнению генерального директора Института языкознания профессора Надира Мамедли, тюрки - это исторически богатая нация, которая существовала в мире с древнейших времен, и в настоящее время ее представители живут в огромной территории земного шара.

Галия ЗИСКИНД

Интегрированный глоссарий здоровья

В Центральной научной библиотеке НАНА состоялась презентация глоссария "Интегрированное здоровье: глоссарий пояснительных терминов для людей, животных и окружающей среды".

В ней приняли участие генеральный директор Института языкознания имени Насими НАНА профессор Надр Мамедли и директор Центральной референс-лаборатории III уровня биобезопасности НИИ ветеринарии Минсельхоза доктор философии по аграрным наукам, доцент Шелале Зейналова.

Редактором словаря является советник НАНА академик Гариб Мамедов, а членами редколлегии - члены-корреспонденты НАНА Панах Мурадов, Зейнал Акперов, депутат Милли Меджлиса Тахир Рзаев, директор Ветеринарного научно-исследовательского института доктор философии в области сельскохозяйственных наук, доцент Сиала Рустамова, заведующий кафедрой АQТА, доцент Галиб Абдуллаев, советник Бакинского государственного университета доктор философии в области молекулярной биологии и генетики Халид Байрамлы, ведущий научный сотрудник Института языкознания доктор философии по филологии, доцент Вафа Абдуллаева-Набиева и сотрудники Университета АДА доктора философии по биологии Саида Алиева и Асаф Омаров.

Отметим, что глоссарий содержит около 2 тысяч терминов и определений терминологических сочетаний, относящихся к различным областям науки (ветеринария, биология, зоология, молекулярная биология, безопасность, биотехнология, микробиология, паразитология, безопасность пищевых продуктов, животноводство, генетика и др.) и их эквиваленты на английском и русском языках.

Также впервые многие заимствованные термины в книге были транскрибированы и транслитерированы на азербайджанском языке.

Многопрофильный словарь предназначен для широкого круга читателей - студентов, докторантов, научных работников и специалистов, работающих в различных областях сельского хозяйства.

Под эгидой ведущих структур

Затем стороны обменялись информацией о деятельности своих организаций. Так, в частности, академик Бахшалиева рассказала о работе, проделанной в институте, особо выделив исследования, проводимые в области тюркологии. А Лютфи Сунар проинформировал о реализованных проектах, а также об издаваемых фондом научных журналах и книгах.

Завершилась встреча обсуждением перспектив взаимного сотрудничества.

А несколькими днями ранее Институт востоковедения принимал у себя известных турецких писателей - Синана Ягмура и Мехмета Нури Пармаксиза. Они также из первых рук получили информацию об исследованиях в области тюркологии и тюркской литературы: гости выразили удовлетворение от информации, полученной от академика Бахшалиевой, которая рассказала гостям о научных исследованиях и проектах азербайджанских востоковедов, а они, в свою очередь, рассказали о своих творческих планах и художественных творениях. "Произведения наших гостей, - поделилась гендиректор ИБ, - читают и любят не только на их родине, в Турции, но и далеко за ее пределами, в том числе, в Азербайджане. Книги этих писателей переведены на 14 языков, кроме того, они являются одними из самых рейтинговых прозаиков за последние десять лет".

Необходимость тюркского единства

Синан Ягмур, отметивший высокий уровень азербайджанской литературы, рассказал нашим ученым о своей жизни и творчестве, сделав особый акцент на суфизме, ко-

Повысился импакт-фактор научного журнала

Согласно отчету Международного информационного агентства Clarivate Analytics, опубликованному на днях, импакт-фактор журнала TWMS Journal Pure and Applied Mathematics, индексируемого в базе данных Web of Science Математического общества Тюркского мира и Института прикладной математики Бакинського государственного университета (БГУ), увеличился с 2,722 до 3,8. В настоящее время средний импакт-фактор журнала за 5 лет составляет 2,4.

С 2010 года в журнале, издаваемом на английском языке, публикуются научные статьи по различным направлениям теоретической и прикладной математики. В редколлегию журнала входят 48 известных ученых из 18 стран мира. Журнал издается в университетах и научных центрах более 50 стран

мира. В 27 выпусках журнала опубликовано более 270 статей.

Главный редактор издания - академик Фикрет Алиев, директор Научно-исследовательского института прикладной математики Бакинського государственного университета.

В 2015 году журнал был включен в базу данных Emerging Sources Citation Index Международного информационного агентства Clarivate Analytics, а в 2020 году - в базу данных Science Citation Index Expanded. Статьи, опубликованные в журнале, архивируются в таких базах данных, как MatReviews, Zentrablatt и "ВИНИТИ".

Отметим, что журнал занял 8-е место среди 329 международных изданий, индексируемых в базе данных Web of Science в категории "Математика" и 16-е место среди 267 международных изданий в категории "Прикладная математика".

Молодежь эпохи модерна

В Нижнем Новгороде Российской Федерации состоялся XI Всероссийский съезд советов молодых ученых и студенческих научных обществ "Молодежь эпохи модерна". В нем приняла участие ведущий научный сотрудник лаборатории интродукции и акклиматизации деревьев и кустарников Института дендрологии Министерства науки и образования доктор философии по биологии Эльнара Салахова.

Отметим, что в работе форума приняли участие представители советов молодых ученых, студенческих научных обществ, члены Координационного совета по работе с молодежью в сфере науки и образования при Президенте Российской Федерации и другие.

В связи с провозглашением Нижнего Новгорода Молодежной столицей Российской Федерации в 2023 году съезд прошел именно в этом городе. Основной целью четырехдневного форума стало направление сообщества молодых ученых на решение важнейших проблем социума и развития страны, популяризация науки, повышение интереса к исследованиям с раннего возраста, обсуждение идей по подготовке планов действий для нового научного сотрудничества.

Меморандум о взаимопонимании

Президент Международной тюркской академии академик Шахин Мустафаев встретился в Астане с директором Национальной академической библиотеки Республики Казахстан Газизой Кудайбергеновой.

На встрече академик Шахин Мустафаев был проинформирован о библиотечном фонде и научных исследованиях, проводимых в области тюркологии. Директор библиотеки, указав на книги и редкие учебники, относящиеся к области тюркологии, отметила, что эти ценные фонды создают возможность для изучения тюркских языков и письменных текстов.

Академик Шахин Мустафаев заявил, что готов в будущем способствовать созданию электронных версий и каталогов книг по тюркологии.

Кроме того, на встрече были обсуждены возможности научного сотрудничества между двумя учреждениями, включая реализацию совместных проектов, и достигнута договоренность об укреплении взаимного сотрудничества - стороны также подписали Меморандум о взаимопонимании о сотрудничестве.

Согласно документу, планируется организация совместной научной деятельности, проведение семинаров и тренингов, а также обмен важной информацией, опытом и книгами.

Бельгийский ученый пишет книгу о нашей стране

В Институте философии и социологии состоялась встреча с профессором Брюссельского свободного университета (Бельгия) Себастьяном Бусуа. Популярный гость, генеральный директор Института философии и социологии доктор философских наук, профессор Ильхам Мамедзаде подробно рассказал ему о научной деятельности института, особенно о международных связях руководимого им учреждения.

Поблагодарив руководство института за сердечный прием, профессор Себастьян Бусуа сообщил, что пишет книгу, посвященную Азербайджану, и его приезд в нашу республику связан именно с этим.

Гость также отметил, что в ходе подготовки книги у него накопилось много вопросов по таким темам, как завоевание исторической

победы, роль и место города Шуша в развитии культуры Азербайджана, культуры нашей страны глазами европейцев, азербайджано-французские связи, французская философия в Азербайджане и азербайджанская философия во Франции, связи Института философии и социологии НАНА с университетами Европы и т.д. Стороны обсудили эти вопросы.

Было также отмечено, что Себастьяну Бусуа будут предоставлены все необходимые материалы.

Состоится республиканская конференция

12 июля 2023 года в 11:00 при организационной поддержке Института языкознания имени Насими НАНА в главном здании Академии наук состоится республиканская научная конференция "Языковая политика Гейдара Алиева и современные проблемы родного языка".

На мероприятии будут прослушаны доклады на такие темы, как "Историческое значение распоряжений и указов в сфере развития языка, принятых в период руководства Гейдара Алиева", "Незабвенный общенациональный

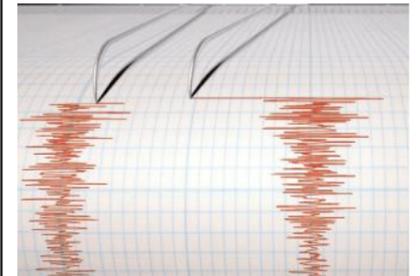
лидер", "Дальновидная государственная, языковая политика и управленческая деятельность Гейдара Алиева - основа нашей победы", "Гейдар Алиев и языковое строительство", "Гейдар Алиев и история нашего языка", "Вопросы перевода речей и выступлений Гейдара Алиева на индонезийский и малайский языки" и "Лингвостатистический и функциональный анализ инаугурационных речей Гейдара Алиева".

Адрес: город Баку, проспект Г.Джавида, 115 (Главное здание НАНА, актовый зал, 2-й этаж).

Трясло всего 10 секунд

По сообщению Европейско-Средиземноморского сейсмологического центра (EMSC), в 23:01 в 46 километрах к северо-востоку от города Хачмаз произошло землетрясение магнитудой 5,4. Очаг залегал на глубине 35 километров.

Из-за глубины расположения его эпицентра оно ощущалось в северных зонах и в некоторых частях Баку и Абшеронского полуострова. Землетрясение длилось 10 секунд, не вызвав

никаких повреждений или разрушений. Об этом сказал генеральный директор Республиканского центра сейсмологической службы НАНА член-корреспондент Академии наук Гурбан Етирмишли на состоявшейся 4 июля пресс-конференции. "После землетрясения фиксируются афтершоки, которые не могут быть сильнее основного землетрясения. Потому что основная мощность выделяется в первом толчке. Поэтому мы призываем население не верить сведениям, распространяемым в социальных сетях, а доверять информации официальных структур", - отметил сейсмолог.

Swiss scientists want to use asteroid Ryugu to find out how water formed on Earth

Two Swiss research projects are receiving tiny grains from the famed asteroid Ryugu for a study to find out where water on Earth came from, according to a statement Tuesday from the University of Lausanne, Anadolu Agency reports.

"Ryugu is about 4.6 billion years old," Nicolas Graber, research officer at the Natural History Museum of Geneva (NHMG), told daily Blick. Graber is co-initiator of one of the two Swiss research projects selected by the Japanese Space Agency (Jaxa).

In addition to the joint project by the NHMG and the University of Lausanne, researchers at the Swiss

Federal Institute of Technology in Zurich (ETH Zurich) will also receive asteroid dust.

The Ryugu asteroid thus dates from the time when our solar system and planets formed, Gerber said. The special feature of the samples from Ryugu, however, according to the Geneva researcher, is that they were obtained directly from the asteroid.

Unlike meteorites, from which similarly old rock samples were already available before, the rock particles from Ryugu did not fly through Earth's atmosphere without protection and also did not mix with any elements on Earth. So the researchers can study the samples as they were found on the asteroid.

Just 5.4 grams of the asteroid Ryugu was brought to Earth by Japanese space travelers in 2020. The Swiss scientists are studying grains from the asteroid which, with a size of 50 to 100 micrometers, are about as thick as a hair.

The ETH Zurich project is investigating the noble gases trapped in the samples. The research project in western Switzerland is focusing its analysis on two minerals: sulfides and apatites.

Among other things, these analyses should reveal information about the nature of the fluid that flowed through Ryugu. "We will try to reconstruct the composition of the oldest water in Ryugu and find out if its chemical signature is comparable to the water on our planet," Gerber explained.

James Webb Detects Carbon Molecule In Space For The First Time. Know Why It's Important

Methyl cation was detected in a young star system, with a protoplanetary disk, known as d203-506 in the Orion Nebula

NASA's James Webb Space Telescope has discovered a key life-building block carbon molecule in space for the first time. The team of researchers found this compound in the Orion Nebula about 1,350 light-years away.

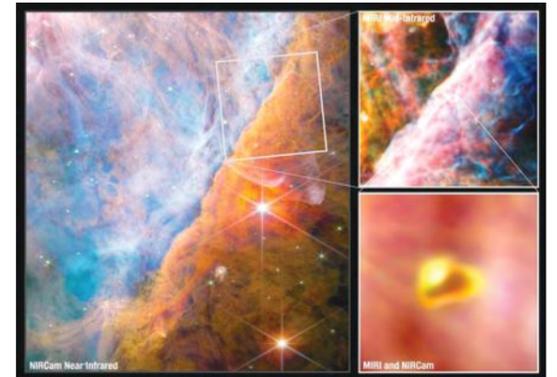
According to a news release from NASA, these carbon compounds are known as methyl cation (pronounced cat-eye-on) (CH₃⁺), the molecule is important because it aids the formation of more complex carbon-based molecules.

Methyl cation was detected in a young star system, with a protoplanetary disk, known as d203-506- located about 1,350 light-years away in the Orion Nebula.

Now astronomers are on a quest to find signals of carbon compounds in the greater universe. Carbon compounds form the foundations of all known life, and as such are particularly interesting to scientists working to understand both how life developed on Earth, and how it could potentially develop elsewhere in our universe. The study of interstellar organic (carbon-containing) chemistry, which Webb is opening in new ways, is an area of keen fascination to many astronomers.

The team of researchers says that Webb's unique capabilities made it an ideal observatory to search for this crucial molecule. Webb's exquisite spatial and spectral resolution, as well as its sensitivity, all contributed to the team's success. In particular, Webb's detection of a series of key emission lines from CH₃⁺ cemented the discovery.

"This detection not only validates the incredible sensitivity of Webb but also confirms the postulated central importance of CH₃⁺ in interstellar chemistry," said Marie-Aline Martin-Drumel of the University of Paris-Saclay in France, a member of the science team. While the star in d203-506 is a small red dwarf, the system is bombarded by strong ultraviolet

light (UV) from nearby hot, young, massive stars. Scientists believe that most planet-forming disks go through a period of such intense UV radiation since stars tend to form in groups that often include massive, UV-producing stars.

Typically, UV radiation is expected to destroy complex organic molecules, in which case the discovery of CH₃⁺ might seem to be a surprise. However, the team predicts that UV radiation might actually provide the necessary source of energy for CH₃⁺ to form in the first place. Once formed, it then promotes additional chemical reactions to build more complex carbon molecules.

Listen to the latest songs, only on JioSaavn.com. Broadly, the team notes that the molecules they see in d203-506 are quite different from typical protoplanetary disks. In particular, they could not detect any signs of water.

These findings, which are from the PDRs4ALL Early Release Science program, have been published in the journal Nature.

<https://www.ndtv.com/science>

Редакционная коллегия:

Иса Габибейли, Ариф Гашимов, Дильгам Тагиев,
Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев,
Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Джамиль Алиев,
Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001,
ул.Истиглалийат, 30, Президиум НАНА

e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Газета набирается в редакции и печатается в издательстве "CBS".
Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000